

Rara, wie ben ik?

De waarborging van het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit in het
Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming*

Naam: Emma Leenheer

Opleiding: Master Jeugdrecht

Datum: 22 juni 2026

Begeleider: Mr. Dr. K.A.M. van der Zon

Woordenaantal: 14980

Trefwoorden: Draagmoederschap, Wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming, identiteit

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1, Inleiding	4
1.1 Aanleiding en maatschappelijke context.....	4
1.2 Onderzoeksvragen	6
1.2.1 Hoofdvraag.....	6
1.2.2 Deelvragen.....	6
1.3 Onderzoeksmethode.....	6
Hoofdstuk 2, Het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis	7
2.1 Inleiding	7
2.2 De betekenis van identiteit.....	7
2.3 Het recht van het kind op identiteit in artikel 8 IVRK	9
2.4 Het recht van het kind op afstammingskennis in artikel 7 IVRK	11
2.5 Tussenconclusie: Identiteit en afstammingskennis onder het IVRK.....	14
Hoofdstuk 3, Het huidige nationale kader voor draagmoederschap	15
3.1 Het ontbreken van een wettelijke regeling.....	15
3.2 Juridisch ouderschap na binnenlands draagmoederschap in het huidige kader	15
3.3 Afstammingskennis na binnenlands draagmoederschap in het huidige kader	17
3.4 Juridisch ouderschap na buitenlands draagmoederschap in het huidige kader	19
3.5 Afstammingskennis na buitenlands draagmoederschap in het huidige kader	21
3.6 Tussenconclusie: Knelpunten in het huidige kader	24
Hoofdstuk 4, Het Wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming	25
4.1 Doel en achtergrond van het wetsvoorstel	25
4.2 Juridisch ouderschap na binnenlands draagmoederschap in het wetsvoorstel	25
4.3 Juridisch ouderschap na buitenlands draagmoederschap in het wetsvoorstel	27
4.4 Waarborging van afstammingsinformatie in het wetsvoorstel.....	28
4.5 Tussenconclusie: Verbeteringen en resterende aandachtspunten.....	30
Hoofdstuk 5, Analyse, conclusie en aanbevelingen	32
5.1 Inleiding	32
5.2 Beoordelingskader	32
5.3 Knelpunten in het huidige kader	32
5.4 Beoordeling van het wetsvoorstel.....	33
5.5 Resterende en nieuwe kwetsbaarheden	37
5.6 Conclusie	39
5.7 Aanbevelingen	40

Literatuurlijst.....	41
<i>Boeken, tijdschriften en rapporten</i>	<i>41</i>
<i>Krantenartikelen</i>	<i>45</i>
<i>Jurisprudentie</i>	<i>45</i>
<i>Parlementaire documentatie.....</i>	<i>46</i>
Kamerstukken.....	46
General Comments van het VN-Kinderrechtencomité.....	46

Hoofdstuk 1, Inleiding

1.1 Aanleiding en maatschappelijke context

In de hedendaagse samenleving wordt op het gebied van voortplanting steeds meer medisch en technologisch mogelijk. Daardoor ontstaan ook nieuwe vormen van gezinsvorming, waaronder draagmoederschap. Draagmoederschap houdt kort gezegd in dat een vrouw, de draagmoeder, voorafgaand aan de conceptie afsprekt een kind te dragen voor een persoon of koppel met een kinderwens. Deze personen worden aangeduid als wensouders en zullen het kind na de geboorte verzorgen en opvoeden. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn in situaties waarin een zwangerschap medisch onmogelijk is of wanneer wensouders zelf geen kind kunnen dragen.

Doorgaans is het kind verwekt met genetisch materiaal van een of beide wensouders zelf, in combinatie met genetisch materiaal van de draagmoeder of een donor.¹ Daardoor kunnen bij draagmoederschap verschillende personen betrokken zijn bij het ontstaan van het kind. De wensouders zijn meestal degenen die het kind willen opvoeden, de draagmoeder is de vrouw uit wie het kind wordt geboren en een donor kan genetisch betrokken zijn. Hierdoor vallen de juridische, genetische, sociale en intentionele ouderrollen minder snel samen dan bij andere vormen van gezinsvorming. Deze gelaagdheid maakt draagmoederschap juridisch complex. Het roept vragen op over wie na de geboorte als ouder moet worden gezien, hoe het ouderschap juridisch wordt vastgesteld en welke betekenis de verschillende betrokkenen hebben voor het kind.

Voor het kind kan kennis over zijn afstamming en geboorteomstandigheden van betekenis tijdens zijn ontwikkeling. Een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van het kind is de vorming van zijn identiteit. Het begrip identiteit kent geen eenduidige definitie. De interpretatie die het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna: het IVRK) gebruikt kent juridische basiselementen zoals nationaliteit, naam en familierelaties zoals de wet deze erkent.² Een minder technisch maar eveneens belangrijk perspectief is het zien van identiteit als een vloeibaar concept dat verbonden is met ontwikkeling, zelfbeschikking en individuele autonomie van het kind.³ Kinderen worden niet geboren met een identiteit en verkrijgen deze ook niet van de ene op de andere dag, maar de kenmerken die aanvankelijk aan een kind worden toegeschreven bij de geboorte vormen het vertrekpunt voor een identiteit die zich gedurende het leven verder ontwikkelt.⁴

¹ Van der Zon & Smeets 2024, p.56.

² Artikel 8 IVRK; Freeman & Taylor 2025, p.5-6.

³ Tobin & Todres 2019, p.293.

⁴ Freeman & Taylor 2025, p.3-4.

Er is dus veel afhankelijk van die beginnende achtergrondinformatie en kenmerken. Dit benadrukt het belang van het kind bij zijn recht op kennis over zijn afstamming en de omstandigheden van zijn geboorte.⁵ Harland wijst er dan ook op dat staten moeten zoeken naar een juiste manier van omgaan met het opslaan en raadplegen van dit soort informatie om gezonde familiecommunicatie en identiteitsvorming mogelijk te maken.⁶ Deze nadruk op afstamming en identiteit past goed binnen de verplichtingen die het IVRK aan staten oplegt. Artikel 7 IVRK bevat onder meer het recht van het kind om, voor zover mogelijk, zijn ouders te kennen. Artikel 8 IVRK beschermt daarnaast het recht van het kind op behoud van zijn identiteit, waaronder naam, nationaliteit en familierechtelijke betrekkingen.⁷

In het huidige kader ontbreekt een specifieke wettelijke regeling voor draagmoederschap. Daardoor heerst er onduidelijkheid over de vaststelling van het juridisch ouderschap van wensouders en is er geen systeem voor het opslaan of raadplegen van informatie rondom de afstamming en ontstaansgeschiedenis van het kind dat geboren wordt met behulp van een draagmoederschapstraject.⁸ Toegang tot dit soort informatie is daardoor niet gemakkelijk mogelijk voor het kind, wat belemmerend kan werken voor het identiteitsvormingsproces.

Met het oog op deze leemte in het huidige recht is het Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming* (hierna: het wetsvoorstel) opgesteld. Dit wetsvoorstel beoogt de rechtsonzekerheid rond draagmoederschap te verminderen door een specifieke regeling te introduceren voor binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten. Daarbij wordt onder meer voorzien in een regeling voor juridisch ouderschap vanaf de geboorte en een draagmoederschapsregister waarin informatie over de afstamming en ontstaansgeschiedenis van het kind wordt vastgelegd.⁹ Daarbij moeten binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten als samenhangend worden gezien. De manier waarop de wet deze typen trajecten reguleert, kan namelijk invloed hebben op de keuzes die wensouders maken. Daarom wordt in dit onderzoek niet alleen gekeken naar de afzonderlijke waarborgen per type traject, maar ook naar de verhouding tussen beide routes.

De vraag rijst of het wetsvoorstel voldoende waarborgen biedt voor het kind. Voor een gezond identiteitsvormingsproces is kennis over wie de ouders zijn en andere omstandigheden rond de geboorte van het kind essentieel. Het gaat daarbij niet alleen om de vraag of afstammingsinformatie wordt geregistreerd maar ook om of het kind deze informatie tijdig, gemakkelijk en zelfstandig kan verkrijgen. Dit onderzoek zal zich daarom richten op de vraag in hoeverre het wetsvoorstel het uit artikel 7 en 8 IVRK voortvloeiende recht van het kind op identiteit en afstammingskennis

⁵ Harland 2021, p.123.

⁶ Harland 2021, p.124.

⁷ Artikel 8 IVRK.

⁸ Van der Zon & Smeets 2025, p.3.

⁹ Van Beers & Bosch 2021, p.4.

waarborgt bij binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten en in welke mate het wetsvoorstel rekening houdt met de invloed van regulering op de verhouding tussen deze typen trajecten.

1.2 Onderzoeksvragen

1.2.1 Hoofdvraag

In hoeverre waarborgt het Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming* het uit artikel 7 en 8 IVRK voortvloeiende recht van het kind op identiteit en afstammingskennis bij binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten en in welke mate houdt het wetsvoorstel rekening met de invloed van regulering op de verhouding tussen deze typen trajecten?

1.2.2 Deelvragen

1. Welke betekenis hebben het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis binnen artikel 7 en 8 IVRK, en welke verplichtingen volgen daaruit voor staten?
2. Hoe waarborgt het huidige wettelijke kader het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis bij binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten en welke knelpunten bestaan daarbij?
3. Op welke wijze beoogt het Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming* het ontstaan van juridisch ouderschap en de waarborging van afstammingsinformatie na draagmoederschap te regelen?
4. In hoeverre neemt het wetsvoorstel de bestaande knelpunten weg en biedt het wetsvoorstel het kind voldoende zelfstandige en tijdige toegang tot informatie over zijn afstamming en ontstaansgeschiedenis?

1.3 Onderzoeksmethode

Dit onderzoek zal uitgevoerd worden door middel van juridisch-dogmatisch literatuuronderzoek. Hierbij zullen relevante wetenschappelijke literatuur, wet- en regelgeving, rechtspraak, internationale verdragen en kamerstukken geanalyseerd worden.

Dit onderzoek bestaat uit 5 hoofdstukken die gezamenlijk antwoord geven op de hoofdvraag en deelvragen. Hoofdstuk 2 bespreekt het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis. Hoofdstuk 3 beschrijft het huidige Nederlandse kader en de knelpunten die daarbij spelen. Hoofdstuk 4 behandelt het Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming*. In hoofdstuk 5 wordt tot slot beoordeeld in hoeverre het wetsvoorstel de bestaande knelpunten wegneemt.

Hoofdstuk 2, Het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis

2.1 Inleiding

Nederland is gebonden aan het IVRK. Daarom moet het wetsvoorstel, net als andere Nederlandse wetgeving, voldoen aan de vereisten die uit het IVRK voortvloeien. Om te kunnen beoordelen in hoeverre het wetsvoorstel het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis waarborgt, dient eerst te worden vastgesteld wat er onder identiteit wordt verstaan onder het IVRK en in de literatuur. In dit hoofdstuk zal eerst worden ingegaan op de verschillende aspecten van identiteit, de wijze waarop het begrip in de literatuur wordt benaderd en hoe het begrip in de context van identiteit en toegang tot afstammingskennis na draagmoederschap moet worden geïnterpreteerd. Vervolgens wordt artikel 8 IVRK besproken, waarin het recht van het kind op behoud van identiteit is neergelegd. Daarna volgt een bespreking van artikel 7 IVRK, dat onder meer ziet op geboorteregistratie, naam, nationaliteit en het recht van het kind om, voor zover mogelijk, zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd. Tot slot wordt uiteengezet welke verplichtingen deze bepalingen voor staten meebrengen.

2.2 De betekenis van identiteit

Identiteit is een complex begrip dat raakt aan de manier waarop een kind zichzelf begrijpt en in welke mate hij zich verbonden voelt met zijn omgeving.¹⁰ De letterlijke tekst van het IVRK definieert identiteit vanuit een juridisch perspectief, waarin vooral concrete kenmerken zoals nationaliteit, naam en familierechtelijke relaties die wettelijk zijn erkend worden benoemd.¹¹ Deze benadering vormt een belangrijk uitgangspunt door een aantal feitelijke kerncomponenten te betrekken, maar hiermee wordt niet de volledige betekenis die identiteit voor een kind heeft gedekt. De literatuur laat zien dat identiteit breder moet worden geïnterpreteerd dan uitsluitend de wettelijk erkende kenmerken. Identiteit is namelijk ook iets persoonlijks, gemeenschappelijks en genetisch.¹²

Tobin en Todres beschrijven identiteit als een bijna vloeibaar concept dat verbonden is met ontwikkeling, zelfbeschikking en individuele autonomie van het kind.¹³ Hierbij spelen aspecten zoals geslacht, seksuele oriëntatie, herkomst, religie, culturele overtuigingen, geboortedatum en persoonlijkheid ook een rol.¹⁴ Hall sluit zich aan bij het breder interpreteren van identiteit. Zij onderscheidt twee modellen van identiteit. Bij één van die modellen wordt identiteit gezien als een intrinsieke, vastgestelde kern binnen de persoon. Het andere model gaat ervan uit dat het onmogelijk is om van begin af aan een volledig gevormde en afgebakende identiteit te hebben, en legt de nadruk juist op identiteit als een proces. Identiteit zou tijdens het gehele leven, maar vooral

¹⁰ Tobin & Todres 2019, p.281; Dambach, Smolin & Trimmings 2025, p.781.

¹¹ Artikel 8 IVRK; Freeman & Taylor 2025, p.5-6; Wells-Greco 2025 p.114.

¹² Wells-Greco 2025, p.113.

¹³ Tobin & Todres 2019, p.293.

¹⁴ VN-Kinderrechtencomité 2013, CRC/C/GC/14, par.55.

op jongere leeftijd, nog in ontwikkeling zijn en daardoor continu in verandering zijn.¹⁵ Een dynamisch proces, dat beïnvloed wordt door de verschillende levenservaringen die een persoon heeft.¹⁶ Zoals hieronder zal worden toegelicht sluit vooral dit tweede model aan bij de wijze waarop identiteit in het kader van draagmoederschap en afstammingskennis moet worden geïnterpreteerd. Freeman en Taylor voegen nog toe dat identiteit, in aanvulling op de juridisch vastgelegde aspecten, ook persoonlijke en sociale componenten omvat, zoals het gevoel van eigenwaarde, gehoord en begrepen worden, en de mogelijkheid tot zelfuiting van het kind.¹⁷

Een ruime visie die recht doet aan het feit dat identiteit zich gedurende het leven ontwikkelt, sluit het beste aan in het kader van kinderen en draagmoederschap. Kinderen worden namelijk niet geboren met een volledig gevormde identiteit en verkrijgen deze ook niet van de ene op de andere dag, maar vormen deze geleidelijk naarmate ze zichzelf ontwikkelen. De kenmerken die bij de geboorte aan een kind worden toegekend, zoals naam en nationaliteit, vormen daarbij slechts het beginpunt. Gedurende het leven krijgen dat soort basiskenmerken steeds meer betekenis doordat kinderen zichzelf leren begrijpen in verhouding tot hun gezin, vrienden en omgeving. De aspecten van identiteit vormen zich gedurende het leven doordat daarop wordt voortgebouwd en de persoon zich ontwikkelt.¹⁸ Het zelfbeeld van een kind wordt niet alleen gevormd door de naam, geboortedatum en omgeving van nu, maar ook door alles wat daarvoor kwam. Gedurende de tijd dat een kind opgroeit is kennis over zijn ontstaansgeschiedenis en genetische afstamming daarom een belangrijke factor in de ontwikkeling.

Binnen de context van draagmoederschap kennen de ontstaansgeschiedenis en de omstandigheden rondom de geboorte van het kind een extra dimensie. Bij draagmoederschap kunnen namelijk veel verschillende volwassenen betrokken zijn bij de geboorte en de opvoeding van het kind, zoals de wensouders, de draagmoeder zelf en eventuele donoren.¹⁹ Het feit dat hierdoor de genetische, sociale en juridische werkelijkheid uiteen kunnen lopen maakt de context waaruit het kind af zal leiden waar hij vandaan komt meer gelaagd.²⁰ De genetische, sociale en juridische werkelijkheid bestaan naast elkaar en hebben ieder hun effect op het kind. Juist in die situatie wordt afstammingskennis van groot belang voor identiteitsvorming. Het kan essentieel zijn voor een kind tijdens het vormen van zijn identiteit te begrijpen van wie hij genetisch afstamt, wie betrokken waren bij de geboorte en door wie hij zal worden verzorgd en opgevoed.²¹

¹⁵ Wells-Greco 2025, p.114-115; Hall 1998, p.223.

¹⁶ Wells-Greco 2025, p.115.

¹⁷ Freeman & Taylor 2025, p.8.

¹⁸ Freeman & Taylor 2025, p.3-4.

¹⁹ Harland 2021, p.122.

²⁰ Vonk 2022, p.1026.

²¹ Bou-Sfia 2025, p.35.

Het bovenstaande laat zien dat identiteitsvorming een voortdurend proces is dat begint bij de geboortekenmerken, maar ook wordt gevormd door persoonlijke, sociale en genetische aspecten. Deze aspecten ontwikkelen zich gedurende het leven van het kind en krijgen betekenis door de ervaringen, relaties en kennis die het kind in de loop van de tijd opdoet. Het is belangrijk dat het familierecht goed aansluit op dit dynamische beeld van identiteit, omdat juridische interventies direct invloed hebben op de wijze waarop een kind zijn identiteit kan ontwikkelen.²² Zo bepaalt het familierecht bijvoorbeeld welke personen worden aangemerkt als juridisch ouder, welke gegevens er worden geregistreerd en vanaf wanneer een kind toegang tot die gegevens heeft. Tegelijkertijd kunnen ontwikkelingen in de identiteit van het kind ook juist aanleiding geven tot juridische interventies, bijvoorbeeld wanneer een kind behoefte krijgt aan meer informatie over zijn afstamming of wanneer een kind aangeeft een wijziging te willen in een zorgregeling. Zo staan identiteit en het familierecht in verbinding en voortdurende wisselwerking met elkaar.

2.3 Het recht van het kind op identiteit in artikel 8 IVRK

Het recht op een identiteit is een fundamenteel mensenrecht dat de mens niet alleen tot een biologische entiteit maakt, maar ook tot een rechtssubject dat rechten en plichten kan dragen.²³ Voor kinderen is dit recht neergelegd in artikel 8 IVRK. Dit artikel bevestigt expliciet dat kinderen als gevolg van het IVRK rechtssubjecten zijn, van wie de afzonderlijke juridische identiteit behouden moet blijven en wier rechten moeten worden gewaarborgd.²⁴ Het kind moet daarbij niet langer alleen worden gezien als object van bescherming, maar ook als zelfstandig drager van rechten.²⁵ Het IVRK maakt het kind tot rechtssubject. Naarmate het kind ouder en rijper wordt, moet hij meer ruimte krijgen om zijn rechten zelfstandig uit te oefenen in overeenstemming met zijn evoluerende capaciteiten.²⁶

Artikel 8 IVRK is het gevolg van discussies naar aanleiding van de veelvoorkomende gedwongen verdwijningen van kinderen onder het Argentijnse militaire regime in de jaren zeventig, waarbij kinderen werden weggenomen bij hun familie en onder het mom van een zogenaamde adoptie bij een andere familie werden achtergelaten.²⁷ Artikel 8 IVRK is oorspronkelijk ontstaan vanuit het idee dat kinderen beschermd moeten worden tegen het verlies of de vervalsing van hun identiteit. Door een recht op identiteit met als component daarvan hun specifieke, eigen familie vast te leggen werd er een grond gecreëerd om de kinderen terug te laten keren bij hun eigen familie als zij daar onrechtmatig van weggenomen waren.²⁸ Deze historie is echter niet limiterend voor de interpretatie

²² Freeman & Taylor 2025, p.8.

²³ Tobin & Todres 2019, p.281-282.

²⁴ Tobin & Todres 2019, p.285.

²⁵ Liefwaard 2016, p.33.

²⁶ Tobin & Varadan 2019, p.184; Artikel 5 IVRK.

²⁷ Bou-Sfia 2025, p.25; Türkelli, Vandenhoele & Lembrechts 2021, p.122.

²⁸ Doek 2006, p.7.

van artikel 8 IVRK.²⁹ Er zijn aanwijzingen voor een breder doel. Bou-Sfia wijst erop dat de bepaling van begin af aan erg breed is gelaten, met open normen en weinig tot geen uitsluiting van contexten waarin artikel 8 IVRK van toepassing kan zijn.³⁰

Omdat artikel 8 van toepassing kan zijn op alle situaties die raken aan de identiteit van het kind, is de definitie daarvan zeer bepalend. Het artikel noemt onderdelen van identiteit, maar geeft geen uitputtende definitie van wat onder identiteit moet worden verstaan. De open normen en bewoordingen die in de verdragstekst worden gebruikt maken het nog duidelijker dat identiteit gezien moet worden als een proces dat bestaat uit vele componenten. Deze interpretatie biedt bovendien de ruimte voor brede bescherming.³¹ De bewoording van artikel 8 IVRK kan op enige punten echter ook als inperkend gezien worden, aangezien staten geen absolute verplichting hebben tot het waarborgen van het recht op identiteit. Staten moeten zich volgens de verdragstekst inspannen, maar een inbreuk kan toegestaan zijn als deze op rechtmatige wijze gebeurt.³²

Toch schept artikel 8 IVRK ook verplichtingen voor staten. De bewoording van artikel 8 IVRK stelt duidelijk vast dat kinderen zelfstandige dragers van rechten zijn van wie de identiteit moet worden gewaarborgd.³³ Hiermee worden verdragsstaten verplicht om het recht van het kind op behoud van zijn identiteit te respecteren. Het artikel legt staten daarmee niet alleen de negatieve verplichting op om zich te onthouden van het maken van een inbreuk, maar schept ook de positieve verplichting om het recht op identiteit actief te waarborgen en bij schending snel te herstellen.³⁴

Een recht op het behouden van een identiteit veronderstelt het bestaan daarvan, maar dat artikel 8 IVRK het recht geeft op het behoud van de identiteit van het kind betekent niet dat die identiteit van het kind vooraf vastligt. Het is zoals uiteengezet een verzameling aan elementen die zich gedurende het leven van het kind vormen en evolueren.³⁵ Dit impliceert in combinatie met de eerdergenoemde open verwoording dat artikel 8 IVRK ook het recht op het vormen van een identiteit omvat.³⁶ Artikel 8 IVRK verplicht staten dus niet om één vaste identiteit voor het kind te bepalen en die vervolgens onveranderd te behouden. De verplichting van de staat ligt vooral in het creëren en waarborgen van de omstandigheden voor het identiteitsvormingsproces van het kind. Dit betekent dat relevante gegevens over familiebanden en ontstaansgeschiedenis zorgvuldig moeten worden beschermd en makkelijk toegankelijk moeten zijn voor het kind, zodat hij zijn identiteit kan ontdekken en uiten zonder dat de staat hier een hindernis voor vormt.³⁷ Het Comité voegt

²⁹ Doek 2006, p.8; Türkelli, Vandenhoe & Lembrechts 2021, p.122.

³⁰ Bou-Sfia 2025, p.26.

³¹ Bou-Sfia 2025, p.26.

³² Türkelli, Vandenhoe & Lembrechts 2021, p.121.

³³ Tobin & Todres 2019, p.285.

³⁴ Artikel 8 IVRK.

³⁵ Tobin & Todres 2019, p.295.

³⁶ Tobin & Todres 2019, p.295.

³⁷ Tobin & Todres 2019, p.295.

hieraan toe dat het recht van het kind op identiteit niet alleen moet worden gerespecteerd, maar ook actief moet worden meegenomen in de afweging die wordt gemaakt om te bepalen of iets in het belang van het kind in de zin van artikel 3 IVRK is.³⁸

2.4 Het recht van het kind op afstammingskennis in artikel 7 IVRK

Artikel 7 IVRK bepaalt dat ieder kind onmiddellijk na de geboorte moet worden geregistreerd en vanaf de geboorte ook recht heeft op een naam en een nationaliteit. De bepaling bevat daarmee verschillende onderdelen die op het eerste gezicht vooral lijken te zien op formele registratie, maar naam en nationaliteit zijn ook juist essentiële onderdelen voor het identiteitsvormingsproces. Met de geboorteregistratie wordt namelijk het bestaan van het kind juridisch erkend.³⁹ Het is van belang dat deze en andere gegevens op de juiste manier geregistreerd worden zodat ze gemakkelijk toegankelijk zijn.

Artikel 7 IVRK bouwt voort op andere mensenrechtelijke bepalingen en voegt het recht van het kind om zijn ouders te kennen en door hen te worden verzorgd toe.⁴⁰ Juist dat onderdeel is relevant voor het recht op identiteit en afstammingskennis na draagmoederschap, omdat er bij draagmoederschap veel verschillende betrokkenen kunnen zijn waardoor de vraag rijst wie er onder het begrip ‘ouders’ moeten worden verstaan. Een kind kan iemand anders als zijn ouder zien dan de wet of genetica doet.

Traditioneel werd ouderschap benaderd als één geheel. De ouders die door de wet werden erkend waren vaak ook genetisch verwant aan het kind en degenen die het kind opvoedden. Door maatschappelijke ontwikkelingen vallen deze aspecten van ouderschap echter steeds minder samen. Ouderschap kan tegenwoordig op verschillende, uiteenlopende manieren worden benaderd. Steinbock onderscheidt in dit verband verschillende grondslagen voor ouderschap, waaronder genetische verwantschap, de intentie om een kind te krijgen en op te voeden, de feitelijke opvoedingsrol en het belang van het kind.⁴¹ Nejaime benadrukt juist dat ouderschap onlosmakelijk verbonden is met het daadwerkelijk opvoeden van het kind in de praktijk.⁴² Vonk maakt in dit kader onderscheid tussen genetisch, sociaal en juridisch ouderschap, waarbij genetische ouders degenen zijn die verwant zijn aan het kind, sociale ouders degenen zijn die het kind daadwerkelijk opvoeden en de juridische ouders degenen zijn die door de wet als ouders worden erkend.⁴³

³⁸ Artikel 3 IVRK; VN-Kinderrechtencomité 2013, CRC/C/GC/14, par.55.

³⁹ Ziemele 2007, p.8.

⁴⁰ Türkelli, Vandenhole & Lembrechts 2021, p.113; Artikel 7 lid 2 IVRK.

⁴¹ Steinbock 2006, p.318; Shanley 2001, p.135-136.

⁴² Nejaime 2020, p.261.

⁴³ Vonk 2022, p.1026.

In dit onderzoek zullen op basis van de bovenstaande literatuur vijf ouderschapsvormen onderscheiden worden.⁴⁴ Juridisch ouderschap, dat ziet op de personen die door de wet als ouder worden erkend en aan wie familierechtelijke gevolgen zoals gezag en erfgenaamschap worden verbonden. Genetisch ouderschap, dat ziet op de personen van wie het kind genetisch afstamt. Draagouderschap, dat ziet op de persoon die het kind draagt en uit wie het kind geboren wordt. Sociaal ouderschap, dat ziet op de personen die het kind feitelijk verzorgen, opvoeden en in het dagelijks leven als ouders functioneren. Intentioneel ouderschap ziet ten slotte op de personen die de bedoeling hadden een kind te krijgen.

Zeker bij draagmoederschap is het niet vanzelfsprekend meer dat deze vormen samenvallen, ze zullen juist sneller uiteenlopen. De wensouders zijn doorgaans de sociale ouders en vaak ook genetisch verwant aan het kind. De donor is genetisch ouder, maar vult verder geen sociale of juridische ouderrol in. De draagmoeder is de vrouw uit wie het kind geboren is en soms ook genetisch betrokken, maar zal het kind uiteindelijk niet opvoeden en geen juridisch zeggenschap hebben. Het is door deze overlapping van ouderschapsvormen belangrijk dat het recht van het kind op het kennen van en verzorgd worden door zijn ouders na draagmoederschap niet beperkt wordt tot enkel de juridische ouders. Voor het onderdeel verzorging ligt de nadruk vooral op de sociale en juridische ouders, omdat zij het kind feitelijk opvoeden en daarvoor verantwoordelijkheid dragen. Voor het onderdeel kennen is een bredere uitleg nodig. Ook de draagmoeder en eventuele donoren kunnen voor het kind relevant zijn, omdat zij onderdeel vormen van zijn ontstaansgeschiedenis en genetische afkomst.⁴⁵

Het recht van het kind om zijn ouders te kennen en door hen te worden opgevoed wordt door de tekst van artikel 7 IVRK ook gedeeltelijk ingeperkt. Dit is gedaan door het opnemen van het voorbehoud ‘voor zover mogelijk’.⁴⁶ Deze bewoording maakt duidelijk dat artikel 7 lid 2 IVRK geen absoluut recht geeft op het kennen van en opgevoed worden door je ouders in iedere situatie, maar eerder een inspanningsverplichting waarbij er beoordelingsruimte is gelaten voor staten om een belangenafweging te maken.⁴⁷ Naast deze inspanningsverplichting legt artikel 7 IVRK staten zeer duidelijk de verplichting op de geboorte van kinderen te registreren.⁴⁸ Het Comité heeft deze positieve verplichting van de staat benadrukt, en gesteld dat deze registratie op de juiste manier moet gebeuren met de juiste bescherming voor de componenten van de identiteit van het kind.⁴⁹ In aanvulling daarop dienen staten zich, wanneer er onduidelijkheid bestaat over de afstamming van een kind, in elk geval in te spannen om het recht van het kind om zijn ouders te kennen zo snel

⁴⁴ Vonk 2022, p.1026; Nejaime 2020, p.261; Steinbock 2006, p.318; Shanley 2001, p.135-136.

⁴⁵ Harland 2021, p.123.

⁴⁶ Kuijper 2014, par.10.2; Türkelli, Vandenhoe & Lembrechts 2021, p.119.

⁴⁷ Türkelli, Vandenhoe & Lembrechts 2021, p.119.

⁴⁸ Türkelli, Vandenhoe & Lembrechts 2021, p.114.

⁴⁹ Ziemele 2007, p.21.

mogelijk te realiseren.⁵⁰ Bij deze verplichtingen komt dat het belang van het kind ook bij de implementatie van artikel 7 IVRK een eerste overweging dient te zijn. Een gebrek aan kennis over zijn herkomst zal in het kader van een gezonde vorming van identiteit niet snel in het belang van het kind zijn.⁵¹ Dat betekent dat staten bij wetgeving over afstamming, ouderschap en geboorteregistratie niet alleen moeten kijken naar de belangen van volwassenen, maar ook naar de latere informatiepositie van het kind.

Artikel 7 IVRK moet worden gelezen in samenhang met artikel 8 IVRK, de twee artikelen worden als nauw verbonden aan elkaar gezien.⁵² Waar artikel 8 IVRK het recht van het kind op behoud van identiteit beschermt, concretiseert artikel 7 IVRK een aantal componenten die essentieel zijn voor die identiteit.⁵³ Artikel 7 IVRK vormt daarmee een belangrijke aanvulling op artikel 8 IVRK, omdat het ziet op de eerste vastlegging van gegevens die voor de identiteitsvorming van het kind van belang zijn. Artikel 7 IVRK legt een belangrijke basis voor het identiteitsvormingsproces, terwijl artikel 8 IVRK waarborgt dat deze identiteit behouden blijft. Een belangrijk element hierbij is dat de afstammingskennis waartoe het kind toegang heeft volledig, juist en actueel is.

Afstammingsinformatie is voor het identiteitsvormingsproces van het kind van beperkte waarde als die informatie niet overeenstemt met de werkelijkheid, of zo gering is dat het kind er in de praktijk niets mee kan. Het recht op afstammingskennis en identiteit ziet niet alleen op de toegang tot gegevens, maar ook op de juistheid en volledigheid daarvan.⁵⁴ Wanneer de geregistreerde werkelijkheid niet overeenkomt met de genetische werkelijkheid, is de afstammingsinformatie die het kind ontvangt slechts schijn.⁵⁵ De ontstaansgeschiedenis van het kind staat niet op zichzelf, maar is verbonden met de levensverhalen van anderen, zoals ouders, voorouders, broers en zussen.⁵⁶ Het gaat dus niet alleen om feitelijke informatie, maar juist ook om het verhaal achter zijn ontstaan en de personen die daarbij betrokken waren. Informatie die zo gering is dat dit verhaal niet gevormd kan worden, schiet tekort in het kader van identiteitsvorming.

In de context van draagmoederschap is artikel 7 IVRK relevant als een belangrijke grondslag voor het recht op afstammingskennis. Juist bij draagmoederschap en de verschillende vormen van ouderschap die daarbij komen kijken is het van belang dat relevante informatie over de geboorte, de genetische afkomst en de betrokken personen zorgvuldig wordt vastgelegd en beschermd. Voor een goede ontwikkeling, identiteitsvorming en uiteindelijk een goed welzijn als volwassene is laagdrempelige toegang tot volledige en juiste kennis namelijk essentieel voor het kind.⁵⁷

⁵⁰ Kuijper 2014, par.10.2.

⁵¹ Ziemele 2007, p.30.

⁵² Ziemele 2007, p.10.

⁵³ Türkelli, Vandenhole & Lembrechts 2021, p.121; Ziemele 2007, p.10.

⁵⁴ Ziemele 2007, p.21.

⁵⁵ Van Beers & Bosch 2026, p.1402.

⁵⁶ Van Beers 2024, p.41.

⁵⁷ Dambach, Smolin & Trimmings 2025, p.781.

2.5 Tussenconclusie: Identiteit en afstammingskennis onder het IVRK

Uit dit hoofdstuk volgt dat het IVRK een aantal verplichtingen met zich meebrengt waar de Nederlandse staat, en daarmee ook het wetsvoorstel, aan moet voldoen. Ten eerste moet de staat op grond van artikel 8 IVRK de identiteit van het kind respecteren, beschermen en waar nodig herstellen. Artikel 8 IVRK verplicht de staat daarmee niet alleen om zich te onthouden van ongerechtvaardigde inmenging in de identiteit van het kind, maar ook om actief omstandigheden te creëren waarin het kind zijn identiteit kan vormen en behouden.⁵⁸ Daarnaast moet de staat op grond van artikel 7 IVRK zorgen voor geboorteregistratie, een naam en een nationaliteit voor het kind. Artikel 7 IVRK verplicht de staat ook om zich in te spannen om het kind, voor zover mogelijk, toegang te geven tot kennis over zijn ouders en afstamming. Ten slotte moet bij wetgeving over draagmoederschap het belang van het kind een eerste overweging zijn, waarbij ook de latere informatiepositie van het kind moet worden meegewogen.

Tegelijkertijd laat het IVRK ruimte voor interpretatie. Artikel 7 IVRK bevat door het gebruik van ‘voor zover mogelijk’ geen absoluut recht op volledige afstammingskennis in iedere situatie. Ook artikel 8 IVRK werkt met open normen en schrijft niet exact voor hoe staten het recht op identiteit moeten waarborgen. Die ruimte kan worden gebruikt om te onderbouwen dat in de context van draagmoederschap een ruime uitleg van identiteit nodig is. Identiteit wordt namelijk niet op één moment vastgesteld, maar ontwikkelt zich van jongs af aan gedurende het leven van het kind.⁵⁹ Kennis over afstamming, geboortecomstandigheden en de betrokken personen kan bijdragen aan de manier waarop het kind zichzelf, zijn gezin en zijn plaats binnen de familie begrijpt. Eenzelfde ruime interpretatie moet gehanteerd worden bij het begrip ouder. Bij draagmoederschap kunnen verschillende vormen van ouderschap uiteenlopen. Juist omdat deze rollen bij draagmoederschap niet altijd samenvallen, kan het recht van het kind om zijn ouders te kennen niet worden beperkt tot juridische ouders.

Voor de beoordeling van het wetsvoorstel betekenen bredere interpretaties van de begrippen identiteit en ouders dat niet alleen moet worden gekeken of afstammingsinformatie formeel wordt geregistreerd. Er moet ook worden beoordeeld of het kind daadwerkelijk toegang kan krijgen tot die informatie en of de regeling voldoende rekening houdt met de leeftijd, rijpheid en informatiebehoefte van het kind.

⁵⁸ Tobin & Todres 2019, p.295.

⁵⁹ Tobin & Todres 2019, p.293.

Hoofdstuk 3, Het huidige nationale kader voor draagmoederschap

3.1 Het ontbreken van een wettelijke regeling

In het voorgaande is vastgesteld dat afstammingskennis een essentiële rol speelt in de ontwikkeling en identiteitsvorming van het kind en dat het kind hier een fundamenteel recht op heeft. Op dit moment zijn er geen specifieke wettelijke bepalingen in het nationale Nederlandse kader die dit recht beschermen in het kader van draagmoederschap. Om te analyseren wat voor effect deze leemte in de wet heeft is het van belang om het huidige Nederlandse kader in kaart te brengen.

De vraag naar een wettelijke regeling voor draagmoederschap is groot. De routes via algemene regels die nu gebruikt worden zorgen voor veel verschillende en langdurige juridische procedures waarbij wensouders soms afhankelijk zijn van toevallige omstandigheden of de welwillendheid van instanties, wat voor onzekerheid zorgt.⁶⁰

3.2 Juridisch ouderschap na binnenlands draagmoederschap in het huidige kader

Het Nederlandse afstammingsrecht is van oorsprong sterk verbonden met het huwelijk. Daar ligt niet alleen de sociale context van vroeger aan ten grondslag, maar ook het idee dat het in het belang van het kind is om twee juridische ouders te hebben.⁶¹ Inmiddels is het afstammingsrecht sterker gaan leunen op het zoveel mogelijk overeenstemmen met de biologische werkelijkheid.⁶² Daarbij speelt de verantwoordelijkheid voor en intentie op het ontstaan van het kind ook een grote rol.

Degene die welbewust een zwangerschap, of het risico daarop, laat ontstaan is als ouder verantwoordelijk voor het kind en zal verplicht zijn op de geboorteakte te komen staan.⁶³

Het huidige afstammingsrecht streeft er daarmee naar om vermelding op de geboorteakte en juridisch ouderschap aan te laten sluiten bij de genetische en intentionele werkelijkheid, maar in de context van draagmoederschap pakt het niet altijd zo uit. Bij draagmoederschap kan de vrouw uit wie het kind wordt geboren van rechtswege juridisch moeder worden, terwijl de wensouders juist degenen zijn die het kind hebben beoogd, het willen opvoeden en soms ook genetisch verwant zijn aan het kind. Vanuit die bedoeling en genetische band zou het juridisch ouderschap na draagmoederschap eigenlijk eerder bij de wensouders moeten liggen, maar het recht sluit daar niet automatisch op aan. Het huidige recht komt vooral achteraf in beeld, wanneer het kind al is geboren en de feitelijke gezinssituatie al bestaat. Het recht wordt dan gebruikt om een niet passende juridische situatie te herstellen, in plaats van vooraf duidelijke waarborgen te bieden voor het draagmoederschapstraject en de positie van het kind.

⁶⁰ Raad van State 2021, p.8, 11.

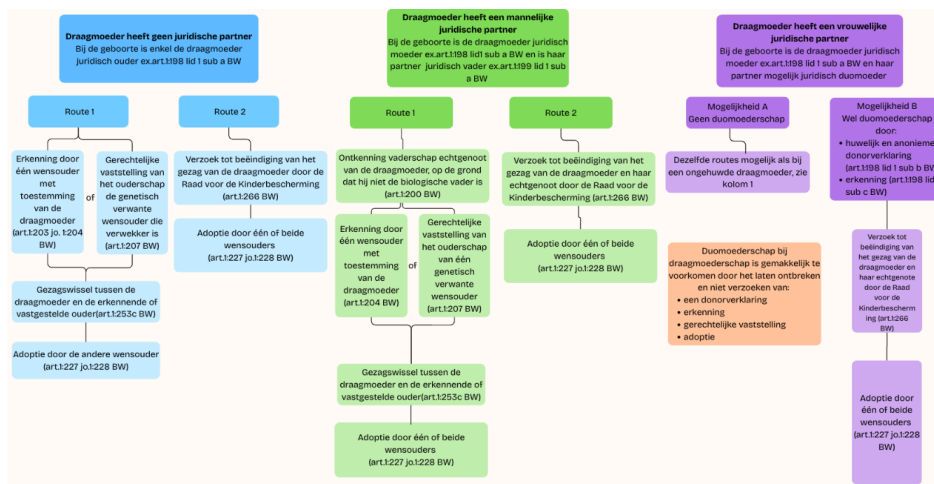
⁶¹ Staatscommissie Herijking ouderschap 2016, p.173.

⁶² Punselie 2020, p.44.

⁶³ Staatscommissie Herijking ouderschap 2016, p.175.

Door het gebrek aan een specifieke wettelijke regeling voor binnenlands draagmoederschap worden op dit moment algemene bepalingen uit onder andere het afstammings- en kinderbeschermingsrecht toegepast in situaties met betrekking tot draagmoederschap, terwijl die daar eigenlijk niet voor bedoeld zijn.⁶⁴ Voor dit onderzoek is vooral van belang dat het juridisch ouderschap na een draagmoederschapstraject niet automatisch op de naam van de wensouders komt te staan. Doorgaans wordt de draagmoeder alleen, of samen met een eventuele juridische partner, van rechtswege juridisch ouder. Voor een gedetailleerd overzicht van alle manieren waarop naar het huidige geldende afstammingsrecht juridisch ouderschap ontstaat bij de geboorte van een kind met behulp van een draagmoederschapstraject wordt verwezen naar WODC-rapport ‘Het Gedragen kind’ door Van der Zon & Smeets en het rapport van de Staatscommissie Herijking ouderschap ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’.⁶⁵

Het ouderschap dat bij geboorte ontstaat, zal vervolgens teniet moeten gaan om ervoor te kunnen zorgen dat de wensouders aangemerkt worden als de juridische ouders van het kind. Voor dit proces van het overdragen van ouderschap na draagmoederschap is op dit moment tevens niets vormgegeven of vastgelegd.⁶⁶ Wensouders moeten daarom terugvallen op routes met bestaande juridische procedures om het ouderschap na de geboorte te verkrijgen. Een kort overzicht van deze routes is vastgelegd in onderstaand schema. Voor gedetailleerde uitwerking van de routes die wensouders toepassen om juridisch ouderschap te verkrijgen wordt tevens verwezen naar bovenstaande onderzoeken.⁶⁷

Routes voor juridisch ouderschap na binnenlands draagmoederschap schematisch weergegeven

⁶⁴ Van der Zon & Smeets 2025, p.3; Van der Zon & Smeets 2024, p.116, Staatscommissie Herijking ouderschap 2016, p.268.

⁶⁵ Van der Zon & Smeets 2025 p.115-123; Staatscommissie Herijking ouderschap 2016, p.160-172.

⁶⁶ Van der Zon & Smeets 2024, p.116.

⁶⁷ Van der Zon & Smeets 2025 p.115-123; Staatscommissie Herijking ouderschap 2016, p.268-276.

3.3 Afstammingskennis na binnenlands draagmoederschap in het huidige kader

Met betrekking tot de toegang tot afstammingskennis is in het huidige nationale Nederlandse wettelijke kader niets vastgelegd. De routes die op dit moment gebruikt worden voor het overdragen van juridisch ouderschap naar de wensouders zijn niet ontworpen voor draagmoederschap. Een groot gebrek aan deze routes is dat er geen centrale plek is voor het opslaan en raadplegen van afstammingsinformatie. Gegevens over het draagmoederschapstraject en alle betrokkenen kunnen daardoor verspreid raken over ouders, klinieken en andere betrokken organisaties en kennen geen vaste termijn voor bewaring. Hierdoor ontstaat een risico op het versnipperen of verloren gaan van belangrijke afstammingsinformatie, wat ervoor zou zorgen dat het identiteitsvormingsproces van het kind wordt verstoord omdat het aanzienlijk moeilijker wordt om toegang te krijgen tot de informatie over zijn afstamming en ontstaansgeschiedenis.

Daarnaast zorgt het gebrek aan een regeling voor afstammingskennis ervoor dat het kind volledig afhankelijk blijft van zijn ouders voor toegang tot afstammingsinformatie. Wanneer een kind niet zelf op onderzoek uit kan, is hij aangewezen op wat zijn ouders hem willen en kunnen vertellen. Uit het gezag zou de verplichting moeten voortvloeien om kinderen voor te lichten over hun ontstaansgeschiedenis.⁶⁸ Dit gebeurt echter niet altijd. Onderzoek door Jadvā e.a. naar draagmoederschapsgezinnen laat zien dat het grootste deel van ouders hun kind wel informeert over het draagmoederschapstraject, maar dat niet altijd de volledige afstammingsinformatie gedeeld wordt.⁶⁹ Ook geven professionals aan dat kinderen, ondanks de aandacht die in de praktijk wordt besteed aan vroege voorlichting, toch afhankelijk blijven van hun ouders in het huidige systeem.⁷⁰ Sommige ouders besluiten om belangrijke details zoals een eventueel genetische verwantschap aan de draagmoeder niet te vertellen, omdat zij die irrelevant vinden of alleen van plan zijn het te delen als het kind erom vraagt. Dit creëert een situatie waarin het kind niet het hele verhaal kent en geen goed beeld krijgt van zijn ontstaansgeschiedenis.⁷¹

Een complicerende factor bij toegang tot afstammingsinformatie na binnenlands draagmoederschap is het gebruik van buitenlands donorzaad. Door meerdere Nederlandse fertiliteitsklinieken wordt bij donorconceptie tijdens draagmoederschapstrajecten gebruik gemaakt van donorzaad uit het buitenland.⁷² Wensouders kunnen dit zaad via een buitenlandse spermabank verkrijgen. Dit roept de vraag op wat voor effect dit buitenlandse aspect van binnenlandse draagmoederschapstrajecten heeft op het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis. Klinieken zijn verplicht persoonsgegevens van donoren vast te leggen wanneer er sprake is van kunstmatige

⁶⁸ Schrama 2019, p.224; Hoge Raad 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:452; Staatscommissie Herijking ouderschap 2016, p.38.

⁶⁹ Jadvā e.a. 2012, p.3011.

⁷⁰ Van der Zon & Smeets 2024, p.154.

⁷¹ Jadvā e.a. 2012, p.3013.

⁷² Aanhangsel Handelingen II 2025/26, nr. 2026Z02612, p.5; Van Beers & Bosch 2026, p.1403.

donorbevruchting.⁷³ Een kind dat met behulp van donorzaad is geboren, kan vanaf zestienjarige leeftijd informatie over de donor opvragen via het donorregister.⁷⁴ Voor kinderen die worden geboren uit een draagmoederschapstraject wordt in paragraaf 4.4 besproken dat het wetsvoorstel ook in een dergelijke mogelijkheid voorziet. Daarmee lijkt het recht op afstammingskennis te worden gewaarborgd, het kind krijgt immers toegang tot informatie. Het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis moet echter niet alleen formeel bestaan, maar ook daadwerkelijk praktisch uitvoerbaar zijn. Het kind moet niet alleen een naam kunnen ontvangen, maar daadwerkelijk in staat worden gesteld om zijn afstamming en het verhaal daarachter te achterhalen.⁷⁵ Bij buitenlandse zaaddonoren kan dit problematisch zijn. De geregistreerde gegevens zijn vaak beperkt en mogen eigenlijk niet herleidbaar zijn tot de individuele donor.⁷⁶ Bij een Nederlandse donor kan die informatie al onvoldoende zijn om iemand daadwerkelijk te vinden. Bij een buitenlandse donor is dat probleem nog groter, omdat afstand, taal, buitenlandse registratiesystemen en veelvoorkomende namen de zoektocht aanzienlijk kunnen bemoeilijken. Wanneer beschikbare afstammingsinformatie zo beperkt is dat het kind de donor feitelijk niet kan achterhalen, heeft de mogelijkheid om informatie op te vragen weinig praktische betekenis. In plaats van het identiteitsvormingsproces te ondersteunen, kan dit juist leiden tot onzekerheid en frustratie bij het kind, omdat duidelijk wordt dat er wel informatie bestaat, maar dat deze onvoldoende is om werkelijk te begrijpen van wie het afstamt.⁷⁷

Het komt in het huidige kader regelmatig voor dat een kind zijn afstamming niet of niet volledig kan achterhalen. Uit onderzoek door Van der Zon en Smeets blijkt dat er nog geregeld sprake is van het gebruik van anonieme donoren, geregistreerde gegevens die niet overeenkomen met de genetische werkelijkheid of wensouders die bij de geboorteaangifte informatie weglaten.⁷⁸ Het is dus niet vanzelfsprekend dat er volledige en juiste afstammingsinformatie beschikbaar is alleen omdat het om een binnenlands draagmoederschapstraject gaat. Dit heeft voor het kind in de praktijk een levenslange betekenis. Genetische voorouders maken wezenlijk deel uit van de identiteit van het kind, zijn zelfbeeld wordt deels gevormd door zijn voorouders.⁷⁹

Het recht op voorlichting en afstammingskennis blijkt moeilijk te handhaven, mede door het grote tijdsverloop tussen de geboorte en de vraag naar informatie en de grote afhankelijkheid van ouders.⁸⁰ De taak van de rechter gaat daarom in het huidige kader niet veel verder dan het goed

⁷³ Artikel 2 Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting; Artikel 3 Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting.

⁷⁴ Aanhangsel Handelingen II 2025/26, nr. 2026Z02612, p.2; Artikel 3 lid 2 Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting.

⁷⁵ Van Beers & Bosch 2026, p.1402; Van Beers 2024, p.41.

⁷⁶ Artikel 2 lid 3 Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting.

⁷⁷ Aanhangsel Handelingen II 2025/26, nr. 2026Z02612, p.4-5; Van Beers & Bosch 2026, p.1402.

⁷⁸ Van der Zon & Smeets 2024, p.58, 155, 191.

⁷⁹ Van der Zon & Smeets 2024, p.191; Van Beers & Bosch 2026, p.1402.

⁸⁰ Wade 2017, p.126; Schrama 2019, p.229.

informer en motiveren van ouders met betrekking tot de voordelen van informatie voor hun kind en het recht dat zij daarop hebben.⁸¹

3.4 Juridisch ouderschap na buitenlands draagmoederschap in het huidige kader

Er zijn ook wensouders die voor het draagmoederschapstraject uitwijken naar het buitenland. Ook voor buitenlandse draagmoederschapstrajecten ontbreekt in Nederland een specifieke wettelijke regeling. Er zijn een aantal landen met een wettelijke regeling voor draagmoederschap, zoals Canada en het Verenigd Koninkrijk. In veel andere landen ontbreekt zo'n regeling of is draagmoederschap niet toegestaan.⁸²

Het juridisch ouderschap van wensouders kan alleen worden geregeld in het land waar het draagmoederschap plaatsvindt voor zover dat daar is toegestaan, daarom zullen ouders naar alle waarschijnlijkheid uitwijken naar landen met een bestaande regeling. Wanneer wensouders na een buitenlands traject terugkeren naar Nederland, beschikken zij vaak over een buitenlandse geboorteakte of een buitenlandse rechterlijke beslissing waarop zij als juridische ouders staan.⁸³ Vanwege het gebrek aan een wettelijke regeling in Nederland zijn er vervolgens meerdere routes via algemene bepalingen van het internationale privaatrecht en afstammingsrecht in gebruik.⁸⁴

Bij de terugkeer van de wensouders in Nederland zal de Nederlandse rechter beoordelen of juridisch ouderschap dat in het buitenland is ontstaan in Nederland kan worden erkend of dat daar nog procedures bij de Nederlandse rechter voor aan te pas dienen te komen.⁸⁵ Daarbij zijn vooral artikel 10:100 BW en artikel 10:101 BW relevant.⁸⁶ Artikel 10:100 BW ziet op de erkenning van buitenlandse rechterlijke beslissingen waarbij familierechtelijke betrekkingen zijn vastgesteld. Artikel 10:101 BW ziet op de erkenning van buitenlandse aktes waarin familierechtelijke betrekkingen zijn neergelegd. Over de toepassing van deze bepalingen op draagmoederschapszaken bestaat wel enige discussie die, zoals Van der Zon en Smeets bespreken, deels blijkt uit een aantal prejudiciële vragen die in 2021 door de Rechtbank Den Haag aan de Hoge Raad zijn gesteld.⁸⁷ Er is onder andere aan de Hoge Raad voorgelegd of de erkenningsregeling van artikelen 10:100 BW en 10:101 BW überhaupt wel kan worden toegepast op de gevolgen van draagmoederschap, aangezien zij eigenlijk bedoeld zijn voor reguliere afstamming.⁸⁸ De wetgever heeft bij het opstellen van deze algemene erkenningsregeling geen rekening gehouden met draagmoederschapsconstructies. Hoewel de Hoge Raad in afwachting van het wetsvoorstel afziet van het beantwoorden van deze

⁸¹ Schrama 2019, p.229.

⁸² Van der Zon & Smeets 2024, p.123.

⁸³ Punselie 2020, p.43.

⁸⁴ Van der Zon & Smeets 2024, p.123.

⁸⁵ Van der Zon & Smeets p.123; Punselie 2020, p.43.

⁸⁶ Raad van State 2021, p.8; Punselie 2020, p.43, Van der Zon & Smeets 2024, p.123.

⁸⁷ Van der Zon & Smeets 2024, p.123; Rechtbank Den Haag 17 december 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:13950; Rechtbank Den Haag 17 december 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:13949.

⁸⁸ Rechtbank Den Haag 17 december 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:13949, r.o. 5.24, 6.1.

vraag, heeft de Advocaat-Generaal opgemerkt dat er in de lagere rechtspraak al een zekere consensus bestaat.⁸⁹ Veel rechters passen de bepalingen in de praktijk al toe op draagmoederschapszaken.

Een dergelijke buitenlandse akte wordt in Nederland echter niet zomaar van rechtswege verwerkt. Omdat er sprake is van een draagmoederschapstraject, wordt de akte in de praktijk altijd aan de rechter voorgelegd. Bij de beoordeling van de akte door de rechter wordt niet alleen gekeken naar of de akte volgens het buitenlandse recht rechtsgeldig tot stand is gekomen, maar ook of erkenning in Nederland verenigbaar is met de openbare orde. Voorheen werd in de rechtspraak veel gewicht toegekend aan of de draagmoeder op de buitenlandse geboorteakte werd vermeld. Wanneer de draagmoeder ontbrak, was dat reden om erkenning te weigeren wegens strijd met de openbare orde.⁹⁰ Die lijn is inmiddels al geruime tijd genuanceerder. De nadruk ligt niet langer op de vraag of de draagmoeder op de akte staat, maar meer op de vraag of het kind gemakkelijk zijn ontstaansgeschiedenis kan achterhalen.⁹¹ Aktes waarbij allebei de wensouders vermeld staan en de draagmoeder ontbreekt, worden alleen erkend indien het kind zijn afstamming op een andere manier gemakkelijk kan achterhalen.⁹² De rechter kijkt uitdrukkelijk naar feitelijke waarborgen, zoals of er een genetische band bestaat met ten minste één van de wensouders en of het traject met voldoende waarborgen is omkleed zoals voorlichting, counseling en bescherming van afstammingskennis.⁹³ Als een geboorteakte waarop beide wensouders vermeld staan wordt erkend dan is daarmee het juridisch ouderschap van beide wensouders geregeld. Bij de toetsing of een buitenlandse rechterlijke beslissing in Nederland erkend kan worden kijkt de rechter naast een aantal procedurele voorwaarden ook met nadruk naar of er voldoende is gewaarborgd dat het kind zijn ontstaansgeschiedenis kan achterhalen.⁹⁴

Als een buitenlandse beslissing of akte niet kan worden erkend of ingeschreven, betekent dit echter niet dat er geen registratie in Nederland kan plaatsvinden. De Nederlandse rechter kan er in dat geval voor kiezen om op grond van artikel 1:25c BW zelf de geboortegegevens van het kind vast te stellen.⁹⁵ Die vaststelling leidt tot een vervangende Nederlandse akte. De Nederlandse akte kan vervolgens weer gebruikt worden door de ambtenaar van de burgerlijke stand voor inschrijving in de draagmoederschapsregisters.⁹⁶ Daarbij kunnen andere gegevens worden vermeld dan op de buitenlandse akte stonden. Zo wordt vaak de naam van de draagmoeder opgenomen, omdat zij de

⁸⁹ Hoge Raad 8 februari 2022, ECLI:NL:PHR:2022:460 par.3.2.

⁹⁰ Punsellie 2020, p.43.

⁹¹ Van der Zon & Smeets 2024, p.125, 130; Van der Storm en Mosk, p.18.

⁹² Van der Zon & Smeets 2024, p.125, 130; Van der Storm en Mosk, p.18.

⁹³ Van der Storm & Mosk 2021, p.18.

⁹⁴ Van der Zon & Smeets 2024, p.125.

⁹⁵ Van der Zon & Smeets 2024, p.125.

⁹⁶ Staatscommissie Herijking ouderschap 2016, p.362.

vrouw is uit wie het kind is geboren.⁹⁷ Het vaststellen van geboortegegevens is dus iets anders dan het erkennen of inschrijven van een buitenlandse akte of beslissing. Bij erkenning werkt de buitenlandse akte in Nederland door, terwijl bij vaststelling van geboortegegevens de rechtbank bepaalt welke gegevens in de Nederlandse draagmoederschapsregisters worden opgenomen. Dit onderscheid is belangrijk voor het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis. Wanneer een buitenlandse akte of beslissing zonder meer zou worden erkend, bestaat het risico dat belangrijke informatie over de draagmoeder of de ontstaansgeschiedenis van het kind niet goed geregistreerd wordt. Wanneer de Nederlandse rechter de geboortegegevens zelf vaststelt, kan juist meer ruimte ontstaan om gegevens vast te leggen die voor de afstammingskennis van het kind relevant zijn.

Deze verschillende mogelijkheden laten zien dat de uitkomst voor wensouders in het huidige kader afhangt van de buitenlandse akte of beslissing en de beoordeling door de Nederlandse rechter. Daarmee ontstaat onzekerheid over de juridische positie van het kind en over de vastlegging van zijn afstammingsgegevens. Dit benadrukt de vraag naar een wettelijke regeling die in het belang van het kind de juridische werkelijkheid zo snel mogelijk aan te laten sluiten op de feitelijke werkelijkheid.⁹⁸

3.5 Afstammingskennis na buitenlands draagmoederschap in het huidige kader

Het recht op afstammingskennis van kinderen die geboren zijn met behulp van een buitenlands draagmoederschapstraject kent in het Nederlandse recht op dit moment geen specifieke wettelijke regeling of waarborgen. Toch speelt afstammingskennis in de rechtspraak een belangrijke rol. Zo blijkt uit de conclusie van de Advocaat-Generaal over de prejudiciële vragen die in 2021 aan de Hoge Raad zijn voorgelegd en uit de lagere rechtspraak dat de achterhaalbaarheid van de afstammingsinformatie een belangrijke voorwaarde is voor de erkenning van een geboorteakte of rechterlijke beslissing na een buitenlands draagmoederschapstraject.⁹⁹

Erkenning van een akte wordt geweigerd vanwege strijd met de openbare orde wanneer het kind zijn ontstaansgeschiedenis niet gemakkelijk kan achterhalen. Bijvoorbeeld doordat de identiteit van de draagmoeder of die van de eiceldonor ontbreekt en het kind die niet gemakkelijk op een andere manier te weten kan komen. Het gaat dan niet per se om een formeel gebrek in de buitenlandse akte, maar om het risico dat het kind geen volledig beeld kan krijgen van zijn ontstaansgeschiedenis. Voor de identiteitsvorming van het kind is het van belang dat het kan achterhalen waar het vandaan komt, uit wie het is geboren en welke personen genetisch of sociaal betrokken waren bij zijn ontstaan. De openbare orde toets wordt in dit verband dus vooral gebruikt

⁹⁷ Van der Zon & Smeets 2024, p.118.

⁹⁸ Pieters 2024, p.323.

⁹⁹ Van der Zon & Smeets 2024, p.123; Hoge Raad 8 februari 2022, ECLI:NL:PHR:2022:460; Rechtbank Den Haag 27 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:7676.

om te beoordelen of het kind later voldoende toegang kan krijgen tot informatie over de personen die bij zijn ontstaan betrokken waren.

Een omstreden factor bij het erkennen van juridisch ouderschap na een buitenlands draagmoederschapstraject is of er gebruik is gemaakt van een anonieme eiceldonatie. Bij anonieme eiceldonatie wordt er geen genetisch materiaal van de wensmoeder of draagmoeder gebruikt, maar in plaats daarvan een eikel van een anonieme donor. De vrouw die de eikel doneert heeft in dit geval geen intentie om het kind op te voeden, en zal als enkel genetische moeder zijnde ook niet altijd op de geboorteakte vermeld worden. Daardoor is haar identiteit vaak lastig te achterhalen.¹⁰⁰ Vanwege deze beperking van afstammingsinformatie wordt anonieme donatie bij kunstmatige donorbevruchting onwenselijk geacht in Nederland en is het verboden. Professionals stellen dat het positief is dat anonieme donatie in Nederland niet mogelijk is bij hoogtechnologisch draagmoederschap, maar dat het niet uitgesloten kan worden in laagtechnologische of buitenlandse trajecten.¹⁰¹ Wensouders kunnen uitwijken naar een land waar anonieme donatie wel is toegestaan, waarmee ze Nederlandse waarborgen voor afstammingskennis omzeilen.

Rechters kennen omwille van het recht op afstammingskennis veel gewicht toe aan de vraag of er sprake is geweest van anonieme eiceldonatie.¹⁰² Een anonieme eiceldonatie wordt vaak gezien als een aanwijzing dat het draagmoederschapstraject onzorgvuldig is verlopen, aangezien ouders willens en wetens zijn uitgeweken naar een land waar anonieme donatie is toegestaan en dus bepaalde waarborgen voor zowel het kind als de draagmoeder hebben ontweken.¹⁰³ Zoals in paragraaf 3.3 is toegelicht kan er ook bij binnenlandse draagmoederschapstrajecten sprake zijn van onvolledige afstammingsinformatie vanwege het gebruik van buitenlands donorzaad. De gegevens van een anonieme eiceldonor zullen in de meeste gevallen echter volledig geanonimiseerd of niet geregistreerd zijn, wat het vinden van de donor in de praktijk van begin af aan nagenoeg onmogelijk maakt en het recht van het kind op het kennen van zijn genetische afstamming kan schenden.¹⁰⁴ Bovendien kan de organisatie die de gegevens van de donor geregistreerd heeft in de tussentijd verloren gaan of de informatie onzorgvuldig hebben opgeslagen, wat ervoor zorgt dat het risico op een niet traceerbare genetische moeder stijgt naarmate er meer tijd verstrijkt.¹⁰⁵ Dit gevaar is nog groter bij een buitenlandse kliniek of commercieel traject.¹⁰⁶ Dat zou ervoor zorgen dat het identiteitsvormingsproces van het kind wordt verstoord. Wanneer de gegevens van een eiceldonor ontbreken of niet meer te achterhalen zijn, blijft een belangrijk deel van de genetische afkomst en

¹⁰⁰ Van Raak-Kuiper 2007, p.100.

¹⁰¹ Van der Zon en Smeets 2024, p.115; Kamerstukken II 2022/23, 36 390, nr. 3, p.11.

¹⁰² Pieters 2025, p.412.

¹⁰³ Pieters 2024, p.412-413; Rechtbank Den Haag 12 augustus 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:15319; Rechtbank Den Haag 6 februari 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:3735.

¹⁰⁴ Fenton-Glynn & Scherpe 2019, p.552.

¹⁰⁵ Schrama 2019, p.230.

¹⁰⁶ Schrama 2019, p.229.

ontstaansgeschiedenis van het kind een raadsel. Dit terwijl de mogelijkheid om te kunnen achterhalen waar hij vandaan komt van belang gedurende het hele leven van het kind.¹⁰⁷

Het gevaar voor onvolledige of onjuiste afstammingskennis kan ook spelen bij buitenlandse trajecten waar sprake is van een bekende donor. Zelfs als er een zaad- of eicel van een bekende donor is gebruikt bij een buitenlandse fertiliteitskliniek, kan de veronderstelde genetische afstamming achteraf afwijken van de werkelijkheid. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat het gebruikte genetische materiaal niet overeenkomt met wat is verklaard of doordat er in de kliniek iets anders is gebeurd dan partijen dachten. Deze problematiek is terug te zien in de rechtspraak. Zo lag de genetische band in een zaak bij de Rechtbank Den Haag anders dan wensouders vooraf hadden gedacht.¹⁰⁸ In verschillende zaken die onderdeel waren van praktijkonderzoek van Van der Zon en Smeets lag de werkelijkheid ook anders dan oorspronkelijk beoogd, zo bleek een kind onverwachts niet genetisch verwant aan de wensmoeder en deden zich in een jaar minimaal drie zaken voor waarbij het kind genetisch verwant was aan een andere persoon dan in het verzoekschrift werd genoemd.¹⁰⁹ In de literatuur en de praktijk klinken daarnaast ook waarschuwingen voor fertiliteitsfraude waardoor het genetische verwantschap anders kan liggen dan oorspronkelijk gedacht.¹¹⁰ Vanwege deze misstanden vereist de Rechtbank Den Haag altijd een DNA-onderzoek bij draagmoederschapszaken.¹¹¹ Dat het nog wel eens mis blijkt te gaan wijst op het belang van DNA-onderzoek om te waarborgen dat de afstammingskennis die geregistreerd is daadwerkelijk juist is.¹¹²

Het komt voor dat rechters ondanks een onzorgvuldig traject toch een verzoek tot adoptie toewijzen. Dat gebeurt niet omdat het buitenlandse traject dan toch als zorgvuldig wordt beschouwd, maar omdat het belang van het kind in de concrete situatie zwaarder kan wegen.¹¹³ Het kind mag niet onevenredig worden benadeeld door keuzes die de wensouders hebben gemaakt. Dat roept vragen op over hoe de rechter zou moeten reageren op wensouders die willens en wetens een onzorgvuldig buitenslands draagmoederschapstraject doorlopen en vervolgens terugkeren naar Nederland nadat het kind al geboren is. Zij plaatsen de rechter daarmee voor een voldongen feit.¹¹⁴ Het niet erkennen van de band tussen wensouders en kind zou vooral ten nadele van het kind werken en eigenlijk niets oplossen.¹¹⁵ Daarom wijzen rechters adoptieverzoeken feitelijk in alle

¹⁰⁷ Van der Zon en Smeets 2024, p.191.

¹⁰⁸ Rechtbank Den Haag 7 maart 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:3180.

¹⁰⁹ Van der Zon en Smeets 2024, p.128, 191-192.

¹¹⁰ Van der Zon en Smeets 2024, p.191; Van Beers 2024, p.43.

¹¹¹ Van der Zon en Smeets 2024, p.155.

¹¹² Van der Zon en Smeets 2024, p.155.

¹¹³ Pieters 2025, p.413; Rechtbank Zeeland-West-Brabant 30 april 2025, ECLI:NL:RBZWB:2025:2703; Rechtbank Amsterdam 21 januari 2026, ECLI:NL:RBAMS:2026:303.

¹¹⁴ Van Rompu 2026.

¹¹⁵ Punselie 2020, p.46.

situaties toch toe met het belang van het kind als grondslag, om te voorkomen dat er kinderen ouderloos worden.¹¹⁶

3.6 Tussenconclusie: Knelpunten in het huidige kader

Uit het voorgaande blijkt dat voor zowel binnenlandse als buitenlandse draagmoederschapstrajecten een specifieke wettelijke regeling ontbreekt. Daardoor wordt juridisch ouderschap vaak pas achteraf geregeld en kan de rechtspositie van het kind onzeker zijn.

Daarnaast ontbreekt een centrale procedure en plaats voor het vastleggen en bewaren van afstammingsinformatie. Informatie over de draagmoeder, donoren, wensouders en het verloop van het traject kan daardoor versnipperd raken, onvolledig zijn of verloren gaan. Het kind blijft daardoor sterk afhankelijk van ouders voor informatie over zijn ontstaansgeschiedenis, terwijl die voorlichting niet altijd volledig of tijdig plaatsvindt. Het is bovendien niet alleen van belang dat afstammingsinformatie beschikbaar is, maar ook dat deze informatie volledig en juist is. Wanneer geregistreerde gegevens onjuist of onvoldoende blijken, kan het kind zijn ontstaansgeschiedenis in de praktijk niet achterhalen.

Hoewel de rechtspraak het belang van afstammingskennis meeweegt, komt rechterlijke toetsing vaak pas aan de orde wanneer het kind al is geboren en het traject is afgerond. Op dat moment kunnen misstanden nog maar beperkt worden hersteld. Het huidige kader biedt daardoor onvoldoende waarborgen voor het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit.

¹¹⁶ Van Rompu 2026.

Hoofdstuk 4, Het Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming*

4.1 Doel en achtergrond van het wetsvoorstel

Zoals reeds is vastgesteld is de vraag naar een specifieke wettelijke regeling omtrent draagmoederschap groot. Het huidige kader zorgt voor rechtsonzekerheid en brengt het recht van het kind op het kennen van zijn ontstaansgeschiedenis en het vormen van zijn identiteit in gevaar.¹¹⁷

Op 4 juli 2023 is hiervoor het Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming* ingediend bij de Tweede Kamer. Hiermee wordt het huidige Nederlandse BW uitgebreid om te voorzien in een specifieke wettelijke regeling voor draagmoederschap. Dit wetsvoorstel markeert een omslag in het Nederlandse beleid, van ontmoedigingsbeleid naar regulering om de maatschappelijke werkelijkheid van draagmoederschap in goede banen te leiden. De regering neemt in het wetsvoorstel een pragmatisch standpunt in. Een verbod of het ontbreken van een regeling voorkomt draagmoederschap niet, maar kan er wel toe leiden dat trajecten verschuiven naar minder controleerbare contexten in het buitenland of informele circuits, met grotere risico's op misstanden als gevolg.¹¹⁸ Verantwoord draagmoederschap staat daarom centraal.¹¹⁹

Het wetsvoorstel heeft primair tot doel om onzorgvuldige trajecten te ontmoedigen en rechtszekerheid te bieden aan alle betrokkenen voorafgaand aan de start van het traject.¹²⁰ Om zo betere bescherming te bieden aan kind, draagmoeder en wensouders en om te waarborgen dat het kind zijn afstammingskennis kan achterhalen.¹²¹ Juist op het gebied van afstammingsinformatie kent het huidige kader zoals besproken in hoofdstuk 3 verschillende knelpunten. In dit hoofdstuk wordt onderzocht op welke wijze het wetsvoorstel ouderschap na draagmoederschap beoogt te regelen en hoe het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit daarbij wordt gewaarborgd.

4.2 Juridisch ouderschap na binnenlands draagmoederschap in het wetsvoorstel

Onder het huidige wettelijke kader is gemiddeld een reeks van vier rechterlijke stappen nodig om het ouderschap na de geboorte naar wensouders over te laten gaan.¹²² De binnenlandse procedure uit het wetsvoorstel verschuift het zwaartepunt van controle na de geboorte naar rechtszekerheid voorafgaand aan de conceptie.¹²³ Wensouders moeten een verzoek tot toekenning ouderschap indienen bij de rechtbank, waarbij een draagmoederschapsovereenkomst verplicht is.¹²⁴ Deze

¹¹⁷ Parket bij de Hoge Raad 22 mei 2026, ECLI:NL:PHR:2026:511, concl. A-G L.M. Coenraad, r.o. 2.4, 3.13.

¹¹⁸ L. De Proost, L. van Rijn-van Gelderen & K. van der Zon 2026, p.1.

¹¹⁹ Forder 2023, p.2907-2908.

¹²⁰ Forder 2023, p.2908-2909.

¹²¹ *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 4, p.22.

¹²² Parket bij de Hoge Raad 22 mei 2026, ECLI:NL:PHR:2026:511, concl. A-G L.M. Coenraad, r.o. 3.43.

¹²³ *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 4, p.13-15.

¹²⁴ Ontwerpartikel 1:214 lid 1 BW *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 2, p.3.

overeenkomst dient alle betrokkenen als partij te hebben en kent de voorwaarde dat ieder van hen uit vrije wil en met volle besef van de impact van deze wijze van gezinsvorming voor henzelf en het kind handelt.¹²⁵ Ook zijn wensouders verplicht om counseling te volgen.¹²⁶

Voor de goedkeuring van het verzoek tot toekenning ouderschap dient er aan nog een aantal voorwaarden te zijn voldaan. Een volledig overzicht hiervan is opgenomen in het wetsvoorstel zelf.¹²⁷ In het kader van afstammingskennis wordt vereist dat ten minste één van de wensouders genetisch verwant moet zijn aan het kind, of dat er aannemelijk wordt gemaakt dat dit medisch niet mogelijk zou zijn. Een belangrijk aspect voor het identiteitsvormingsproces van het kind op de lange termijn is de wijze waarop het ouderschap en eventuele aanvullende gegevens zoals donorinformatie worden vastgelegd. Voor het vastleggen van die gegevens stelt het wetsvoorstel een draagmoederschapsregister voor, dat in paragraaf 4.4 nader zal worden toegelicht. Wanneer er sprake is van een donor, moeten diens gegevens te achterhalen zijn via het draagmoederschapsregister of het voor de wet donorgegevens kunstmatige bevruchting gehouden register.¹²⁸ Dit raakt aan het recht op afstammingskennis, omdat de beschikbaarheid van informatie over de genetische afstamming en eventuele donor al voorafgaand aan de conceptie als voorwaarde wordt gesteld.

De rechter zal het verzoek tot toekenning ouderschap toewijzen, tenzij deze niet in het belang van het kind lijkt. Bij de beoordeling daarvan kunnen de leeftijd, gezondheid en omgeving van de wensouders een rol spelen.¹²⁹ Als het verzoek tot toekenning ouderschap door de rechter wordt toegewezen, zijn de wensouders vanaf de geboorte van het kind de juridische ouders. Het wetsvoorstel creëert een nieuwe vorm van juridisch ouderschap genaamd de gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap.¹³⁰ Hierdoor is na de geboorte geen adoptieprocedure meer nodig.¹³¹ Op een vervolgblad van de geboorteakte wordt de draagmoeder daarbij vermeld als de vrouw uit wie het kind geboren is.¹³² Dit sluit aan bij een brede interpretatie van het begrip ‘ouders’, aangezien de identiteit van het kind niet uitsluitend wordt gevormd door juridisch ouderschap maar ook door andere betrokkenen bij zijn geboorte zoals de draagmoeder.

¹²⁵ Ontwerpartikel 1:214 lid 3 en 4 BW *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 2, p.3-4; Forder 2023 p.2908.

¹²⁶ Ontwerpartikel 1:215 lid 1 sub a en lid 4 BW *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 2, p.4-5.

¹²⁷ Ontwerpartikel 1:215 lid 1 sub a tot en met k BW *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 2, p.4-5.

¹²⁸ Ontwerpartikel 1:215 lid 1 sub d en e BW *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 2, p.4.

¹²⁹ Ontwerpartikel 1:214 lid 3 BW *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 2, p.3-4; Forder 2023 p.2908.

¹³⁰ Nuytinck 2020, p.492.

¹³¹ Forder 2023, p.2907.

¹³² *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 4, p.13; Forder 2023, p.2910; Nuytinck 2020, p.493.

De nadruk van toetsing verschuift met het wetsvoorstel van na de geboorte naar voorafgaand aan conceptie. Het voordeel daarvan is dat de rechter vooraf kan beoordelen of het draagmoederschapstraject voldoende waarborgen bevat, in plaats van pas achteraf een al bestaande feitelijke situatie te moeten corrigeren. Het wetsvoorstel bevat echter geen tweede toetsing na de geboorte, waardoor er een controlemoment waarop de rechter kan kijken of het draagmoederschapstraject daadwerkelijk is verlopen volgens de vooraf gemaakte afspraken ontbreekt.¹³³ Er bestaat een risico dat er nog veranderende omstandigheden of misstanden plaatsvinden na de preconceptietoets, die dan onopgemerkt zullen blijven.¹³⁴ Voor het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit is het ontbreken van een toetsing achteraf vooral relevant omdat er geen mogelijkheid is om te controleren of de beoogde genetische afstamming ook echt is gerealiseerd. De gevolgen daarvan voor de betrouwbaarheid van de afstammingsinformatie worden besproken in paragraaf 4.4.

4.3 Juridisch ouderschap na buitenlands draagmoederschap in het wetsvoorstel

De regeling uit het wetsvoorstel voor buitenlandse draagmoederschapstrajecten kent een andere uitgangspositie dan het huidige kader. Zoals in paragraaf 3.4 is beschreven, hangt erkenning van een buitenlands draagmoederschapstraject op dit moment af van verschillende factoren die niet altijd vooraf te overzien zijn en daarom voor onzekerheid zorgen. Bij een buitenlands draagmoederschapstraject is daarnaast moeilijker te controleren onder welke omstandigheden het kind is geboren en welke waarborgen daarbij hebben gegolden. Hierdoor bestaat het risico dat belangrijke afstammingsinformatie ontbreekt.

Het wetsvoorstel beoogt deze onzekerheid te vervangen door een duidelijke, gespecificeerde regeling met ontwerpartikel 10:101a BW.¹³⁵ Dit ontwerpartikel bepaalt dat het in het buitenland ontstane juridisch ouderschap van de wensouders in Nederland kan worden erkend zonder rechterlijke toets, indien het voldoet aan een aantal voorwaarden. Het recht op afstammingskennis krijgt ook een plaats in dit ontwerpartikel. Een van de voorwaarden voor erkenning is namelijk dat er voldoende afstammingsinformatie beschikbaar moet zijn.¹³⁶ Hiermee worden wensouders gestimuleerd om gedurende het traject zorgvuldig de juiste informatie te verzamelen en bewaren, zodat ze bij terugkeer in Nederland gelijk het juridisch ouderschap kunnen verkrijgen. De wetgever wil wensouders met de voorwaarden uit ontwerpartikel 10:101a BW stimuleren om, juist ook wanneer zij uitwijken naar het buitenland, te kiezen voor een verantwoord en zorgvuldig traject waarbij de afstammingskennis van het kind beschikbaar blijft.¹³⁷ Die zorgvuldigheid omvat ook het gebruik van een bekende donor. Als donorgegevens ontbreken zullen ouders niet voldoen aan de

¹³³ De Proost, Van Rijn-van Gelderen & Van der Zon 2026, p.3; Van Beers & Bosch p.1405.

¹³⁴ Van Beers & Bosch 2026, p.1405; De Proost, Van Rijn-van Gelderen & Van der Zon 2026, p.3.

¹³⁵ *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 2, p.8-9.

¹³⁶ *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 2, p.9-10.

¹³⁷ *Aanhangsel Handelingen II* 2025/26, nr. 1948, p.4.

afstammingsinformatie die beschikbaar moet zijn voor erkenning. Dan zullen zij alsnog een langere juridische procedure moeten starten in Nederland.¹³⁸ Om een ingewikkelde en lange weg met extra risico's voor de erkenning van hun ouderschap te vermijden zullen ouders dan wellicht minder snel kiezen voor een anonieme donatie.

Ondanks de waarborgen die ingevoerd zouden worden, worden er vanuit de wetenschap enkele kanttekeningen geplaatst bij de vergemakkelijking van de procedure voor buitenlandse draagmoederschapstrajecten. In de wetenschapstoets van het wetsvoorstel door De Proost, Van Rijn-van Gelderen en Van der Zon wordt gewaarschuwd dat deze procedure wensouders de mogelijkheid biedt om strengere Nederlandse voorwaarden te ontlopen.¹³⁹ Zo kan de regeling een aantrekkelijke werking hebben op commerciële trajecten in het buitenland.¹⁴⁰ De staatssecretaris voor Justitie en Veiligheid heeft er daarnaast in haar antwoord op Kamervragen op gewezen dat de risico's op misstanden bij buitenlandse draagmoederschapstrajecten vergelijkbaar zijn met de bevindingen van Commissie Joustra over de misstanden bij interlandelijke adoptie.¹⁴¹ In dat rapport wordt onder meer gewezen op het feit dat kenmerken zoals de sterke kinderwens van wensouders en het gebrek aan internationaal toezicht buitenlandse trajecten een hoger risico geven op misstanden.¹⁴² Dit soort kenmerken zijn bij buitenlandse draagmoederschapstrajecten ook zeer aanwezig. In de maatschappelijke discussie wordt buitenlandse draagmoederschap mede om die reden soms vergeleken met de problematiek rond interlandelijke adoptie.¹⁴³

4.4 Waarborging van afstammingsinformatie in het wetsvoorstel

Een belangrijk doel van het wetsvoorstel is het versterken van de rechtspositie van het kind dat wordt geboren met behulp van een draagmoederschapstraject. Daarbij speelt het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit een grote rol. Juridische afstamming tussen ouder en kind wordt gezien als een essentieel onderdeel van de identiteit van het kind.¹⁴⁴ Bij draagmoederschap is zoals besproken in paragraaf 2.4 echter niet alleen het juridisch ouderschap van belang. Voor het recht van het kind op identiteit is daarom van belang dat er juiste en volledige informatie over de verschillende ouderlijke rollen beschikbaar is.

Om te waarborgen dat het kind toegang heeft tot voldoende informatie over zijn ontstaansgeschiedenis wordt het register ontstaansgeschiedenis en afstamming na draagmoederschap (hierna: het draagmoederschapsregister) voorgesteld. Het

¹³⁸ *Aanhangsel Handelingen II* 2025/26, nr. 1948, p.4.

¹³⁹ De Proost, Van Rijn-van Gelderen & Van der Zon 2026, p.3.

¹⁴⁰ Van Beers 2024, p.47.

¹⁴¹ *Aanhangsel Handelingen II* 2025/26, nr. 1948, p.3

¹⁴² *Aanhangsel Handelingen II* 2025/26, nr. 1948, p.3; Commissie onderzoek interlandelijke adoptie, p.22, 131-135.

¹⁴³ Van Rompu 2026.

¹⁴⁴ Parket bij de Hoge Raad 22 mei 2026, ECLI:NL:PHR:2026:511, concl. A-G L.M. Coenraad, r.o. 3.32, 3.38.

draagmoederschapsregister is opgenomen in ontwerpartikel 1:223 BW en heeft als hoofddoel om kinderen toegang te geven tot informatie over hun juridische of genetische afstamming en ontstaansgeschiedenis.¹⁴⁵ Daarnaast dient het draagmoederschapsregister voor het verzamelen van statistische gegevens. In het draagmoederschapsregister worden gegevens opgenomen over alle directe betrokkenen bij het draagmoederschapstraject. Het gaat daarbij om het kind zelf, de draagmoeder, de wensouders, eventuele donoren en instanties of klinieken die bemiddeling hebben verricht.¹⁴⁶ Van hen wordt identificerende, sociale en medische informatie opgeslagen.¹⁴⁷ Ook alle relevante juridische documenten, zoals de rechterlijke beschikking waarbij het ouderschap aan wensouders is toegekend en de draagmoederschapsovereenkomst, worden opgeslagen.¹⁴⁸ De gegevens worden voor een periode van honderd jaar bewaard vanaf de dag waarop het kind wordt geboren.¹⁴⁹ Kinderen moeten in brede zin centrale toegang krijgen tot de informatie in het draagmoederschapsregister, ongeacht de manier waarop de afstammingsrelaties tot stand zijn gekomen.¹⁵⁰ Dit wordt gedaan om te waarborgen dat het kind zijn identiteit kan achterhalen.¹⁵¹ Het draagmoederschapsregister beoogt door het creëren van een centrale plek met zelfstandige toegang voor het kind te voorkomen dat informatie over de ontstaansgeschiedenis van het kind versnipperd raakt of afhankelijk blijft van de vraag of ouders deze informatie bewaren en delen.

Toch laat het voorgestelde draagmoederschapsregister ook aandachtspunten bestaan. Een belangrijk aandachtspunt is het feit dat het recht op afstammingskennis en identiteit, zoals besproken in paragraaf 2.4, niet alleen vraagt om registratie van gegevens, maar ook om juistheid van die gegevens.¹⁵² Het wetsvoorstel voorziet echter niet in een mogelijkheid om te controleren of de beoogde genetische afstamming ook echt feitelijk is ingetreden. Daardoor blijft onzeker of de afstammingsinformatie die geregistreerd wordt overeenkomt met de werkelijkheid. Het probleem omtrent onvolledige of onjuiste afstammingsinformatie, dat is uiteengezet in paragraaf 3.5, is daarmee niet opgelost. Het kan voor het recht op afstammingskennis en identiteit van groot belang zijn om bijvoorbeeld door middel van DNA-onderzoek te controleren of de afstammingsinformatie die voor het kind geregistreerd wordt over zijn genetische afstamming ook daadwerkelijk feitelijk juist is.

Een tweede aandachtspunt betreft de toegang van het kind tot het draagmoederschapsregister. Op grond van ontwerpartikel 1:224 lid 1 BW krijgt het kind pas vanaf zestien jaar zelfstandig toegang tot de opgenomen gegevens. Voordat het kind de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, kan de

¹⁴⁵ *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 2, p.7; *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 4, p.30.

¹⁴⁶ *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 2, p.7; M. Van Dam, M. Velvis & F. Van Zutphen 2021, p.48-49.

¹⁴⁷ Forder 2023, p.2911.

¹⁴⁸ Forder 2023, p.2911; *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 4, p.15-16.

¹⁴⁹ *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 4, p.30.

¹⁵⁰ *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 4, p.29.

¹⁵¹ *Kamerstukken II 2022/23*, 36390, nr. 4, p.15-17.

¹⁵² Ziemele 2007, p.21.

wettelijke vertegenwoordiger een verzoek tot toegang namens het kind doen.¹⁵³ De vraag rijst of de voorgestelde leeftijdsgrens van zestien jaar voldoende aansluit bij het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit nu identiteitsontwikkeling al op jonge leeftijd begint.

Naast het draagmoederschapsregister introduceert het wetsvoorstel in het kader van afstammingskennis ook een uitbreiding van de wettelijke gezagsplicht van ouders. Aan artikel 1:247 lid 3 BW wordt een expliciete verplichting toegevoegd voor ouders om hun kind te informeren over zijn ontstaansgeschiedenis.¹⁵⁴ Deze verplichting sluit aan bij de gedachte dat ouders op grond van hun gezag een rol hebben in het voorlichten van hun kind over zijn afkomst. In de rechtspraak is ook al aangenomen dat uit het ouderlijk gezag een verplichting kan voortvloeien om het kind in te lichten over zijn afstamming.¹⁵⁵ Het wetsvoorstel maakt deze verantwoordelijkheid expliciet en verbindt deze aan situaties waarin de ontstaansgeschiedenis van het kind door draagmoederschap of donorschap bijzondere uitleg vraagt.

4.5 Tussenconclusie: Verbeteringen en resterende aandachtspunten

Het wetsvoorstel brengt meer structuur aan in het kader voor draagmoederschap. Bij binnenlands draagmoederschap wordt een specifieke route geïntroduceerd waarbij het juridisch ouderschap van wensouders voorafgaand aan de conceptie kan worden toegekend. Als het verzoek tot toekenning ouderschap wordt toegewezen, zijn de wensouders vanaf de geboorte juridisch ouder van het kind. Daarmee wordt de nadruk van toetsing verschoven van na de geboorte naar voorafgaand aan conceptie. Ook bij buitenlands draagmoederschap introduceert het wetsvoorstel een specifieke wettelijke regeling. Waar bij binnenlands draagmoederschap de nadruk verschuift naar toetsing voorafgaand aan de conceptie, blijft de beoordeling bij buitenlandse trajecten achteraf plaatsvinden. Het juridisch ouderschap dat in het buitenland is ontstaan na draagmoederschap kan onder voorwaarden in Nederland worden erkend. Een van die voorwaarden is dat er voldoende afstammingsinformatie beschikbaar is.

De informatie omtrent de afstamming en ontstaansgeschiedenis van het kind zal worden opgeslagen in het voorgestelde draagmoederschapsregister. Het draagmoederschapsregister moet ervoor zorgen dat gegevens over de juridische en genetische afstamming, de draagmoeder, eventuele donoren en betrokken instanties centraal worden vastgelegd. Ook wordt de wettelijke gezagsplicht uitgebreid met een verplichting voor ouders om het kind te informeren over zijn ontstaansgeschiedenis. Daarmee wordt niet alleen ingezet op registratie van informatie, maar ook op voorlichting binnen het gezin.

¹⁵³ Ontwerpartikel 1:224 lid 1 sub b BW *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 2, p.7.

¹⁵⁴ Forder 2023, p.2911; Nuytinck 2020, p.498.

¹⁵⁵ Hoge Raad 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:452, r.o. 5.4.1.

Toch blijven er aandachtspunten bestaan. Zo roept de leeftijdsgrens van zestien jaar voor zelfstandige toegang de vraag op of het kind op het juiste punt in zijn identiteitsontwikkelingsproces daadwerkelijke toegang krijgt tot afstammingsinformatie. Daarnaast voorziet het wetsvoorstel niet in een verplichte toets na de geboorte of in een DNA-onderzoek om te controleren of de geregistreerde genetische afstamming feitelijk juist is. Daardoor blijft onzeker of de informatie die later voor het kind beschikbaar is volledig en betrouwbaar zal zijn.

Hoofdstuk 5, Analyse, conclusie en aanbevelingen

5.1 Inleiding

In het voorgaande is uiteengezet hoe het wetsvoorstel beoogt juridisch ouderschap na draagmoederschap te regelen en het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis te waarborgen. In dit hoofdstuk wordt beoordeeld of de voorgestelde regeling ervoor zorgt dat het kind in de praktijk daadwerkelijk in staat wordt gesteld om zijn afstamming en ontstaansgeschiedenis te achterhalen. Deze beoordeling wordt gekoppeld aan de verplichtingen die staten op grond van het IVRK hebben, zoals besproken in hoofdstuk 2, en aan de knelpunten die in het huidige kader bestaan, zoals vastgesteld in hoofdstuk 3.

5.2 Beoordelingskader

Het wetsvoorstel wordt beoordeeld aan de hand van de verplichtingen die uit artikelen 7 en 8 IVRK voortvloeien voor de Nederlandse staat. Voor deze beoordeling zijn een aantal uitgangspunten van belang.

De staat moet er allereerst voor zorgen dat in aanvulling op de gegevens over de geboorte, naam, en nationaliteit van het kind ook gegevens over alle relevante betrokken ouderfiguren en het draagmoederschapstraject geregistreerd worden. Het is van belang dat deze informatie volledig, actueel en betrouwbaar is.¹⁵⁶ Ten tweede moet het kind daadwerkelijke toegang krijgen tot deze informatie. Het recht op afstammingskennis en identiteit is niet voldoende gewaarborgd wanneer gegevens alleen formeel worden geregistreerd, maar het kind hier geen laagdrempelige toegang toe heeft. Het kind moet zijn afstamming in de praktijk namelijk daadwerkelijk kunnen achterhalen met de informatie. Tot slot moet het kind hierbij beschouwd worden als zelfstandig rechtssubject. Identiteit is een levenslang proces voor het kind dat op erg jonge leeftijd begint. Er moet voldoende rekening gehouden worden met de leeftijd, rijpheid en informatiebehoefte van het kind.¹⁵⁷

5.3 Knelpunten in het huidige kader

In hoofdstuk 3 is gebleken dat het huidige kader op meerdere punten tekortschiet in de bescherming van het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit. Voor de beoordeling van het wetsvoorstel zijn met name onderstaande knelpunten van belang.

Ten eerste bestaat er rechtsonzekerheid over juridisch ouderschap, omdat wensouders onder het huidige recht vaak verschillende juridische stappen moeten doorlopen na de geboorte voordat hun ouderschap wordt erkend. Ten tweede ontbreekt er in het huidige kader een centrale plek waar informatie over het draagmoederschapstraject, de betrokken personen en de genetische afstamming duurzaam wordt bewaard. Daardoor kan belangrijke afstammingsinformatie versnipperd raken,

¹⁵⁶ Ziemele 2007, p.21.

¹⁵⁷ Tobin & Varadan 2019, p.184; Artikel 5 IVRK.

onvolledig zijn of na verloop van tijd verloren gaan. Ten derde blijft het kind sterk afhankelijk van zijn ouders voor toegang tot afstammingsinformatie. Wanneer ouders het kind niet, te laat of onvolledig informeren, heeft het kind nauwelijks een zelfstandige route om afstammingsinformatie te achterhalen. Deze afhankelijkheid brengt, zeker op jonge leeftijd, het risico met zich mee dat het recht op afstammingskennis niet effectief kan worden uitgeoefend in de praktijk.¹⁵⁸ Ten vierde vergroten het gebruik van buitenlandse donoren en het gebrek aan controle van de genetische afstamming de kans op onvolledige of onjuiste afstammingsinformatie. Dit kan ertoe leiden dat de ontstaansgeschiedenis van het kind praktisch niet achterhaalbaar is. Tot slot kan de rechter in het huidige kader pas achteraf toetsen, wanneer de feitelijke gezinssituatie al is ontstaan en mogelijkheden om onzorgvuldige trajecten te corrigeren of ontbrekende afstammingsinformatie te herstellen beperkt zijn.

5.4 Beoordeling van het wetsvoorstel

In deze paragraaf wordt beoordeeld in hoeverre het wetsvoorstel de in paragraaf 5.3 genoemde knelpunten wegneemt. Daarbij staan de praktische gevolgen voor het kind centraal. Voor binnenlandse draagmoederschapstrajecten biedt het wetsvoorstel meer rechtszekerheid door middel van de mogelijkheid om voorafgaand aan de geboorte vast te stellen wie de juridische ouders van het kind zijn. Ook hoeft de rechter vanwege de verschuiving van de toetsing niet langer achteraf een al bestaande situatie te corrigeren, maar kan hij vooraf toetsen of een draagmoederschapstraject met voldoende waarborgen is omkleed. Voor buitenlandse draagmoederschapstrajecten neemt het wetsvoorstel ook een bepaalde mate van onzekerheid weg, doordat het heldere vereisten stelt waaraan een buitenlandse akte of beslissing moet voldoen om te kunnen worden erkend in Nederland. Daarbij moet worden opgemerkt dat de verschillende wijze waarop binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten worden gereguleerd, invloed kan hebben op de keuze die wensouders maken voor een type traject. De betekenis daarvan wordt in paragraaf 5.5 betrokken bij de beoordeling van de resterende kwetsbaarheden.

Het wetsvoorstel voorziet naast een duidelijke regeling voor juridisch ouderschap ook in een centrale plek voor de registratie van afstammingskennis, met de introductie van het draagmoederschapsregister. In dit draagmoederschapsregister worden gegevens opgenomen over de relevante betrokken personen en worden de juridische documenten die van belang zijn bewaard.¹⁵⁹ Dit waarborgt het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit omdat het kind niet langer afhankelijk is van versnipperde informatie die niet makkelijk op te vragen is. Alles wordt op een centrale plek opgeslagen en duurzaam bewaard.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Wade 2017, p.126.

¹⁵⁹ Forder 2023, p.2911.

¹⁶⁰ *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 4, p.30.

Het wetsvoorstel neemt het gebrek aan een centrale plek en het risico op versnippering van afstammingskennis in belangrijke mate weg met het draagmoederschapsregister. Juistheid is hierbij echter wel cruciaal.¹⁶¹ Wanneer de geregistreerde gegevens niet overeenkomen met de werkelijkheid heeft het kind wel toegang tot informatie, maar kan het zijn afstamming in de praktijk niet daadwerkelijk achterhalen en zal zijn identiteitsvormingsproces worden verstoord. Het wetsvoorstel voorziet niet in een mogelijkheid tot toetsing achteraf of een DNA-onderzoek om juiste afstammingsinformatie te waarborgen. De toetsing voorafgaand aan de conceptie kan beoordelen of het traject zorgvuldig is ingericht, maar kan niet controleren of het draagmoederschapstraject vervolgens ook echt volgens de gemaakte afspraken verlopen is.¹⁶² Ook is het zonder controle achteraf niet duidelijk of de beoogde genetische afstamming later daadwerkelijk is gerealiseerd, terwijl hier zoals besproken in paragraaf 3.3 niet zonder meer vanuit kan worden gegaan. Daarmee blijft onduidelijk of de gegevens die in het register worden opgenomen volledig en juist zijn en wordt het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit enkel formeel gewaarborgd. Een DNA-controle na de geboorte zou juist een goed middel zijn om te controleren dat de beoogde genetische afstamming ook feitelijk tot stand is gekomen en de ontstaansgeschiedenis van het kind te bevestigen.¹⁶³ Dan kan het kind in de praktijk daadwerkelijk zijn afstamming achterhalen aan de hand van juiste informatie.

Met het draagmoederschapsregister wordt ook beoogd de afhankelijkheid van ouders te verminderen. Het is de bedoeling dat kinderen brede toegang krijgen tot het draagmoederschapsregister, om op die manier zelf hun ontstaansgeschiedenis te kunnen achterhalen.¹⁶⁴ Een belangrijk aandachtspunt hierbij is echter wel de wijze en leeftijd waarop het kind toegang heeft tot de gegevens. Het draagmoederschapsregister heeft namelijk een voorgestelde leeftijdsgrens van zestien jaar voor zelfstandige toegang.¹⁶⁵ Voor de leeftijd van zestien jaar is het kind afhankelijk van ouders of voogd om informatie uit het draagmoederschapsregister te verkrijgen. Deze leeftijdsgrens roept de vraag op of het kind binnen het wetsvoorstel voldoende aansluit op het kindbeeld dat in het IVRK gehanteerd wordt. Zoals in hoofdstuk 2 is uiteengezet, beschouwt het IVRK het kind niet uitsluitend als object van bescherming, maar juist ook als zelfstandige drager van rechten. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat identiteit zich geleidelijk ontwikkelt en dat kinderen naarmate zij ouder en rijper worden steeds meer ruimte moeten krijgen om hun rechten zelfstandig uit te oefenen.¹⁶⁶ Het kind lijkt in het wetsvoorstel tot de leeftijd van zestien jaar echter primair te worden beschouwd als beschermingssubject, aangezien hij tot die leeftijd afhankelijk van zijn ouders wordt

¹⁶¹ Ziemele 2007, p.21.

¹⁶² Van Beers & Bosch 2026, p.1405.

¹⁶³ Van der Zon & Smeets 2024, p.194.

¹⁶⁴ *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 4, p.15-17.

¹⁶⁵ Ontwerpartikel 1:224 lid 1 BW *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 2, p.7.

¹⁶⁶ Tobin & Varadan 2019, p.184; Artikel 5 IVRK.

gemaakt. De harde leeftijdsgrens laat weinig ruimte voor de individuele ontwikkeling, rijpheid en informatiebehoefte van het kind. Door een harde grens van zestien jaar te hanteren wordt het kind gedurende nagenoeg zijn hele jeugd zelfstandige en praktische toegang tot afstammingsinformatie ontzegd. Het kind blijft afhankelijk van voorlichting door zijn ouders, terwijl er is gebleken dat die voorlichting door ouders lang niet altijd volledig en op tijd plaatsvindt.¹⁶⁷

Openheid over de omstandigheden rondom de geboorte en afstamming van een kind is juist op jonge leeftijd van groot belang. Uit onderzoek door Ilioi e.a. blijkt dat kinderen die al op jonge leeftijd informatie krijgen over hun ontstaansgeschiedenis en genetische afstamming op lange termijn vaak een beter psychologisch welzijn en positievere gezinsrelaties ervaren.¹⁶⁸ Daarbij zijn vragen over afstamming en ontstaansgeschiedenis al eerder dan het zestiende levensjaar relevant voor de ontwikkeling van een kind. Het is wenselijk dat voorlichting vroeg start omdat het identiteitsvormingsproces van het kind ook op zeer jonge leeftijd start.¹⁶⁹ De afstammingsinformatie in het draagmoederschapsregister is wel zelfstandig toegankelijk vanaf zestien jaar, maar op de jonge leeftijd dat de informatie juist cruciaal is heeft het kind in de praktijk nog altijd geen zelfstandige toegang.

Een andere manier waarop het wetsvoorstel beoogt om ouderlijke afhankelijkheid te verminderen is de uitbreiding van de wettelijke gezagsplicht met een specifieke voorlichtingsplicht voor ouders. Daarmee wordt openheid over afstamming en draagmoederschap niet alleen gezien als een opvoedkundige keuze van ouders, maar als onderdeel van hun wettelijke verantwoordelijkheid. In de praktijk is zo'n voorlichtingsplicht wellicht beperkt in het verminderen van afhankelijkheid, aangezien ouders de belangrijkste schakel voor informatie blijven. Het kind blijft afhankelijk van wat ouders daadwerkelijk vertellen, wanneer zij dat doen en hoe volledig zij zijn. Daarbij komt dat de naleving van een voorlichtingsplicht lastig te controleren zal zijn en dat het opleggen van zo'n verplichting aan ouders door de staat op gespannen voet kan staan met inbreuk op het recht op privéleven.¹⁷⁰ Voorlichting over afstamming en ontstaansgeschiedenis vindt grotendeels plaats binnen de privésfeer van het gezin. Daardoor zal vaak pas achteraf blijken dat ouders het kind niet, te laat of onvolledig hebben geïnformeerd. Ook hebben eerdere uit het gezag voortvloeiende verplichtingen om kinderen over hun afstamming te informeren in de praktijk niet altijd kunnen voorkomen dat kinderen afhankelijk bleven van de bereidheid van ouders.¹⁷¹ De counseling die het wetsvoorstel verplicht stelt bij zowel binnen- als buitenlandse draagmoederschapstrajecten kan de

¹⁶⁷ Jadva e.a. 2012, p.3011-3013.

¹⁶⁸ Van der Zon & Smeets 2024, p.174; Ilioi e.a. 2017 p.321.

¹⁶⁹ Schrama 2019, p.224.

¹⁷⁰ *Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 3, p.32; Doek 2006, p.11.

¹⁷¹ Jadva e.a. 2012, p.3011-3013.

uitvoering van de wettelijke voorlichtingsplicht ondersteunen. Tijdens de counseling kan het belang van zorgvuldige voorlichting op het juiste moment duidelijk gemaakt worden aan ouders.¹⁷²

Het wetsvoorstel probeert bij zowel binnen- als buitenlandse draagmoederschapstrajecten te voorkomen dat er gebruik wordt gemaakt van anonieme of feitelijk onvindbare donoren, omdat dit als gevolg zou hebben dat het kind zijn afstamming in de praktijk niet kan achterhalen. Dit wordt gedaan door de toewijzing van het verzoek tot toekenning ouderschap en de erkenning van buitenlands ouderschap afhankelijk te stellen van de vraag of er voldoende afstammingskennis beschikbaar is voor registratie.¹⁷³ Zo worden wensouders gestimuleerd om te kiezen voor een traject waarin donorinformatie beschikbaar blijft, waardoor het recht van het kind op afstammingsinformatie en identiteit gewaarborgd wordt.

Toch wordt het probleem van anonieme of feitelijk onvindbare donoren niet volledig opgelost. Er wordt bij veel draagmoederschapstrajecten gebruik gemaakt van buitenlandse zaaddonoren die feitelijk onvindbaar zijn. Hoewel deze donoren formeel niet anoniem zijn, is de geregistreerde informatie over hen vaak zo gering dat het voor het kind onmogelijk blijft om zijn afstamming in de praktijk te achterhalen. Daarnaast is in paragraaf 3.5 gebleken dat ook het gebruik maken van een bekende donor niet altijd zekerheid biedt. Dit laat zien dat een zorgvuldig bedoeld traject niet automatisch leidt tot betrouwbare en praktisch bruikbare afstammingsinformatie.

Ook kan Nederland anonieme donatie niet rechtstreeks verbieden in de landen waar deze plaatsvindt. Zolang er nog regelmatig wensouders uitwijken naar landen waar anonieme donatie mogelijk is en minder strenge eisen gelden, blijft het risico op onvolledige afstammingsinformatie bestaan. Daarmee blijft een spanning bestaan die ook onder het huidige recht zichtbaar is. Wanneer achteraf blijkt dat een buitenlands traject onzorgvuldig is verlopen kan weigering van erkenning of adoptie bijdragen aan het ontmoedigen van zulke trajecten. Om te voorkomen dat het kind de dupe wordt van keuzes die door de wensouders zijn gemaakt, zal de rechter het onzorgvuldige traject in de praktijk echter altijd blijven legitimeren in het belang van het kind.¹⁷⁴ Het komt wel voor dat de rechter een verzoek tot erkenning of adoptie afwijst vanwege drastische onzorgvuldigheid, maar toch weet te voorkomen dat niemand gezag over het kind heeft. Zo heeft de Rechtbank Rotterdam een adoptieverzoek bij een onzorgvuldige adoptieprocedure geweigerd om een duidelijke grens te trekken.¹⁷⁵ De rechtbank wilde hiermee voorkomen dat het toewijzen van ouderschap een ‘beloning’ zou worden voor ongewenst regels omzeilen van wensouders.¹⁷⁶ De vraag rijst of dergelijke consequenties ingevoerd zouden moeten worden, of dat zij het kind en zijn recht op

¹⁷² *Aanhangsel Handelingen II* 2025/26, nr. 1948, p.2.

¹⁷³ Ontwerpartikel 1:215 lid 1 sub d e *BW Kamerstukken II* 2022/23, 36390, nr. 2, p.4.

¹⁷⁴ Van Beers 2024, p.47.

¹⁷⁵ Rechtbank Rotterdam 11 maart 2024, ECLI:NL:RBROT:2024:2263, r.o. 3.6.3.

¹⁷⁶ Van der Zon 2024, p.813.

afstammingskennis en identiteit te veel schaden. Juridisch ouderschap is namelijk een juridische erkenning van de familiale band die het kind met de wensouders heeft en een deel van zijn identiteit.¹⁷⁷

Dit roept de bredere vraag op hoe aan een afwijking van de gemaakte afspraken consequenties zouden moeten worden verbonden. Trajecten blijken zoals besproken in paragraaf 3.3 geregeld anders te lopen dan verwacht, zowel op het gebied van juiste afstammingsinformatie als op het gebied van zorgvuldigheid. Tegelijkertijd is handhaving in deze context ingewikkeld. Wanneer wensouders zich achteraf niet aan een gemaakte afspraak blijken te hebben gehouden ligt een zware sanctie, met het belang van het al geboren kind in gedachten, niet snel voor de hand. Het belang van het kind is na de geboorte wanneer hij al in een feitelijke gezinssituatie leeft allang verbonden aan de wensouders.¹⁷⁸ Daarbij komt dat kwesties zoals juiste informatie over afstamming binnen de privé- en gezinssfeer spelen. Vergaande en ingrijpende handhaving door de staat in die context kan gespannen voet komen te staan met het recht op eerbiediging van privé- en gezinsleven. Het familierecht vraagt ook om een zekere terughoudendheid, omdat sancties tegen wensouders al snel doorwerken in de positie van het kind.¹⁷⁹ Wanneer juridisch ouderschap of adoptie wordt geweigerd vanwege schending van afspraken, wordt weliswaar een norm richting wensouders gesteld, maar kan ook de rechtszekerheid en gezinsidentiteit van het reeds geboren kind worden geraakt. Het afwijzen van trajecten waarbij belangrijke waarborgen aan de kant zijn geschoven kan het recht op afstammingskennis van toekomstige kinderen beschermen door toekomstige onzorgvuldige trajecten te ontmoedigen.¹⁸⁰ Er is echter geen garantie dat er daardoor geen enkel onzorgvuldig traject meer zal plaatsvinden. In een individuele zaak zal het belang van het reeds geboren kind bovendien vaak zwaarder wegen dan het algemene belang om toekomstige onzorgvuldige trajecten te ontmoedigen.¹⁸¹

5.5 Resterende en nieuwe kwetsbaarheden

Onder het wetsvoorstel blijft onzeker of het kind de afstammingsinformatie die nodig is voor zijn identiteitsvormingsproces tijdig, zelfstandig en juist kan verkrijgen.

De belangrijkste kwetsbaarheid die blijft bestaan ligt in de ouderlijke afhankelijkheid die blijft bestaan door het gebrek aan zelfstandige toegang voor het kind. Het kind kan de informatie in het draagmoederschapsregister pas vanaf zestien jaar zelfstandig opvragen. Gedurende het grootste

¹⁷⁷ Parket bij de Hoge Raad 22 mei 2026, ECLI:NL:PHR:2026:511, concl. A-G L.M. Coenraad, r.o. 3.32, 3.38.

¹⁷⁸ Fenton-Glynn & Scherpe 2019, p.564-565.

¹⁷⁹ Fenton-Glynn & Scherpe 2019, p.570.

¹⁸⁰ Van der Zon 2024, p.813.

¹⁸¹ Fenton-Glynn & Scherpe 2019, p.569.

deel van zijn jeugd blijft het kind in de praktijk dus nog steeds afhankelijk van zijn ouders. Dat is problematisch, omdat identiteitsvorming niet pas op zestienjarige leeftijd begint.¹⁸²

De wettelijke ouderlijke voorlichtingsplicht uit het wetsvoorstel neemt deze ouderlijke afhankelijkheid ook niet volledig weg. Deze plicht maakt duidelijk dat ouders hun kind moeten informeren over zijn ontstaansgeschiedenis, maar in de praktijk blijven ouders de belangrijkste schakel in de informatievoorziening. Een wettelijke voorlichtingsplicht is lastig te controleren omdat uitvoering hiervan vooral plaats zal vinden binnen de privé- en gezinssfeer. Counseling kan ouders ondersteunen bij het geven van tijdige en passende voorlichting, maar biedt op zichzelf geen garantie dat het kind daadwerkelijk volledig wordt geïnformeerd.

De tweede kwetsbaarheid die blijft bestaan betreft de juistheid van afstammingsinformatie en de mate waarin het kind er in de praktijk zijn ontstaansgeschiedenis mee kan achterhalen. Het wetsvoorstel waarborgt dat informatie wordt geregistreerd, maar vanwege het ontbreken van een toetsing achteraf of DNA-onderzoek is nog niet verzekerd dat die informatie ook volledig en juist is. Ook het probleem van anonieme of feitelijk onvindbare donoren wordt niet volledig opgelost. Bij draagmoederschapstrajecten die gebruik maken van buitenlandse donoren kan informatie formeel beschikbaar zijn, terwijl deze in de praktijk onvoldoende is om de donor daadwerkelijk te achterhalen. Hierdoor zou het kind vervolgens niet in staat zijn om zijn werkelijke afstamming te achterhalen en zich bedrogen kunnen voelen door de misleidende belofte van informatie.¹⁸³

Een derde kwetsbaarheid is het gebrek aan mogelijkheid voor handhaving achteraf. Wanneer achteraf blijkt dat een draagmoederschapstraject anders of onzorgvuldiger is verlopen dan vooraf gedacht, kan een sanctie richting wensouders wenselijk lijken. Daarmee zouden toekomstige onzorgvuldige draagmoederschapstrajecten kunnen worden ontmoedigd en inbreuken op het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit worden voorkomen. Tegelijkertijd raken zware sancties ook het kind, dat tegen die tijd al geboren is. In individuele zaken zal het belang van het reeds geboren kind vaak zwaarder wegen dan het algemene belang om toekomstige onzorgvuldige trajecten te voorkomen. Dit maakt handhaving achteraf slechts beperkt geschikt als middel om het recht op identiteit en afstammingskennis te beschermen.

Onder het wetsvoorstel ontstaat ook een nieuw aandachtspunt, namelijk de wisselwerking tussen binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten. Het huidige gebrek aan een wettelijke regeling voor draagmoederschap in combinatie met een tekort aan Nederlandse draagmoeders leidt ertoe dat wensouders uitwijken naar het buitenland.¹⁸⁴ Met het wetsvoorstel beoogt de wetgever wensouders te stimuleren om het draagmoederschapstraject juist in Nederland te doorlopen door de

¹⁸² Tobin & Todres 2019, p.293.

¹⁸³ Van Beers & Bosch 2026, p.1402.

¹⁸⁴ Van der Zon & Smeets 2024, p.72; Van Beers & Bosch 2026, p.1400.

binnenlandse route aantrekkelijker te maken.¹⁸⁵ Voor binnenlandse trajecten introduceert het wetsvoorstel een nauwkeurige maar relatief strenge route met veel waarborgen en vereisten, wat bijdraagt aan de bescherming van betrokkenen en het recht van het kind op afstammingskennis en identiteit. Daartegenover staat echter dat het wetsvoorstel tegelijkertijd een relatief soepele erkenningsregeling voor buitenlandse draagmoederschapstrajecten biedt, waarbij er ook nog eens weinig mogelijkheden zijn voor consequenties als er toch onzorgvuldigheden hebben plaatsgevonden. Hiermee lijkt het wetsvoorstel voor binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten verschillende maten voor zorgvuldigheid te hanteren.¹⁸⁶ Deze ongelijke wijze waarop het wetsvoorstel binnenlandse en buitenlandse trajecten reguleert, zorgt voor een wisselwerking waarbij wensouders juist gaan uitwijken naar het buitenland om de strengere binnenlandse vereisten te ontlopen.¹⁸⁷ De wetgever moet zich bewust zijn van het verergerende effect dat zo'n onevenwichtige wettelijke regulering van draagmoederschap op deze wisselwerking zal hebben. Door binnenlands draagmoederschap intern te onderwerpen aan strenge voorwaarden, maar vervolgens toch de resultaten van minder zorgvuldige buitenlandse trajecten te erkennen, exporteert de staat het complexe ethische probleem eigenlijk naar het buitenland.¹⁸⁸

5.6 Conclusie

In dit onderzoek stond de vraag centraal in hoeverre het Wetsvoorstel *Kind, draagmoederschap en afstamming* het uit artikel 7 en 8 IVRK voortvloeiende recht van het kind op identiteit en afstammingskennis waarborgt bij binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten en in welke mate het wetsvoorstel rekening houdt met de invloed van regulering op de wisselwerking tussen deze typen trajecten. Ter beantwoording van deze vraag is eerst het kinderrechtelijke kader uit artikel 7 en 8 IVRK uiteengezet. Vervolgens is onderzocht welke knelpunten het huidige kader kent, hoe het wetsvoorstel juridisch ouderschap en afstammingsinformatie regelt en in hoeverre het wetsvoorstel deze knelpunten wegneemt.

Uit analyse volgt dat het wetsvoorstel op belangrijke punten een verbetering vormt ten opzichte van het huidige kader. Het juridisch ouderschap wordt eerder en via een duidelijke route geregeld, afstammingsinformatie wordt centraal vastgelegd en het wetsvoorstel probeert te voorkomen dat informatie die essentieel is voor het identiteitsvormingsproces van het kind ontbreekt.

Toch waarborgt het wetsvoorstel het recht van het kind op identiteit en afstammingskennis niet volledig. Het wetsvoorstel zet vooral in op het registreren en bewaren van afstammingsinformatie. Het is onvoldoende zeker dat deze informatie juist is, dat het kind ook tijdig en zelfstandig over deze informatie kan beschikken en dat het kind in de praktijk voldoende met die informatie kan

¹⁸⁵ Van Beers & Bosch 2026, p.1401.

¹⁸⁶ Van Beers & Bosch 2026, p.1402.

¹⁸⁷ Van Beers & Bosch 2026, p.1402.

¹⁸⁸ Fenton-Glynn & Scherpe 2019, p.568.

doen om zijn ontstaansgeschiedenis daadwerkelijk te achterhalen. Het kind krijgt pas vanaf zestien jaar zelfstandig toegang tot het draagmoederschapsregister en blijft daardoor gedurende het grootste deel van zijn jeugd afhankelijk van ouders of voogd. Daarnaast blijft het risico bestaan dat anonieme of feitelijk onvindbare donoren een rol spelen, waardoor informatie onbeschikbaar of in de praktijk onvoldoende bruikbaar kan zijn. Ook ontbreekt een controle achteraf op de juistheid van de geregistreerde informatie. Daardoor kan niet zonder meer worden vastgesteld of de geregistreerde gegevens overeenkomen met de ingetreden genetische werkelijkheid. Tot slot houdt het wetsvoorstel onvoldoende rekening met de invloed van wettelijke regulering op de keuze tussen binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten. Doordat de binnenlandse route uitgebreider is gereguleerd dan de erkenning van buitenlandse trajecten, bestaat het risico dat wensouders meer zullen uitwijken naar buitenlandse trajecten. Daarmee wordt de problematiek rond zorgvuldig draagmoederschap niet opgelost, maar deels verplaatst. Dit risico wordt versterkt doordat het achteraf moeilijk is om effectieve consequenties te verbinden aan een onzorgvuldig buitenlands traject, zonder het reeds geboren kind te raken in zijn gezinsleven, belang en identiteit.

5.7 Aanbevelingen

Uit het voorgaande volgt een drietal aanbevelingen. Allereerst zou de leeftijdsgrens voor zelfstandige toegang tot het draagmoederschapsregister moeten worden verlaagd of geflexibiliseerd. Jongere kinderen moeten op basis van hun leeftijd, rijpheid en informatiebehoefte toegang krijgen tot de informatie in het register, eventueel onder passende begeleiding.

Daarnaast moet de juistheid van de afstammingsinformatie die geregistreerd wordt beter worden gewaarborgd. Het register heeft alleen waarde als de gegevens daarin ook juist zijn, anders voegt het enkel teleurstelling en vragen voor het kind toe. Daarom zou een beperkte controle na de geboorte moeten worden overwogen, bijvoorbeeld in de vorm van een DNA-onderzoek.

Tot slot moet het wetsvoorstel meer rekening houden met het effect dat regulering heeft op de wisselwerking tussen binnenlandse en buitenlandse draagmoederschapstrajecten. De vereisten voor erkenning van buitenlandse trajecten zouden moeten worden aangescherpt om te voorkomen dat deze aantrekkelijker zijn voor wensouders en de bescherming van het recht op afstammingskennis en identiteit van het kind onder druk komt te staan.

Literatuurlijst

Boeken, tijdschriften en rapporten

Van Beers & Bosch 2021

B.C. van Beers & L. Bosch, 'Een regeling voor 'verantwoord draagmoederschap'?', *Nederlands Juristenblad* 2021/2811, p.1-13.

Van Beers 2024

B.C. van Beers, 'Het recht op een kind bestaat niet' De rechten van het kind in het Nederlandse beleid ten aanzien van de internationale adoptie- en voortplantingsmarkt (Miek de Langen-lezing 2023)', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2024, p. 39-48, afl. 1/2.

Van Beers & Bosch 2026

B.C. van Beers & L. Bosch, 'Dilemma's rond draagmoederschap, De precaire positie van kind en draagmoeder in het Wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming', *Nederlands Juristenblad* 2026, p. 1398-1405, afl. 18.

Bou-Sfia 2025

S. Bou-Sfia, 'Article 8 UNCRC: to protect or neglect? Consideration of its (potential) meaning and effect', in: M. Freeman, N. Taylor (red.), *Children's Right to Identity, Selfhood and International Family Law*, Northampton: Edward Elgar Publishing 2025, p. 24-43.

Commissie onderzoek interlandelijke adoptie 2021

Commissie onderzoek interlandelijke adoptie, *Rapport Commissie onderzoek interlandelijke adoptie*, Den Haag: Commissie onderzoek interlandelijke adoptie 2021

M. Van Dam, M. Velvis & F. van Zutphen 2021

M. Van Dam, M. Velvis & F. van Zutphen, *Impactanalyse Wet Kind, draagmoederschap en afstamming. Eindrapport, versie 1.0*, Den Haag: VNG Realisatie 2021

Dambach, Smolin & Trimmings 2025

M. Dambach, D.M. Smolin & K. Trimmings, 'European Court of Human Rights Cross-Border Surrogacy Decisions Unintentionally Undermine the Child's Right to Identity, the Prohibition of Child Sale and the Best Interests Principle', *The International Journal of Children's Rights* 2025, p. 777-806, nr. 33.

Doek 2006

J. Doek, 'Article 8 The Right to Preservation of Identity', in: A. Alen, J. Van de Lanotte, E. Verhellen, F. Ang, E. Berghmans, (red.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2006.

Fenton-Glynn & Scherpe 2019

C. Fenton-Glynn, J.M. Scherpe, 'Surrogacy in a globalized world Comparative Analysis and Thoughts on Regulation', in: C. Fenton-Glynn, J.M. Scherpe, T. Kaan (red.), *Eastern and Western perspectives on surrogacy*, Cambridge: Intersentia 2019, p. 518-591.

Forder 2023

C. Forder, 'Kroniek van het personen- en familierecht en jeugdrecht', *NJB* 2023, p. 2907-2916, afl. 33.

Freeman & Taylor 2025

M. Freeman, N. Taylor, 'Unveiling the connection between child identity and family law', in: M. Freeman, N. Taylor (red.), *Children's Right to Identity, Selfhood and International Family Law*, Northampton: Edward Elgar Publishing 2025, p. 2-22.

Hall 1998

S. Hall, 'Cultural Identity and Diaspora', in: J. Rutherford (red.), *Identity: Community, Culture, Difference*, London: Lawrence and Wishart 1998, p. 222-237.

Harland 2021

A. Harland, 'Surrogacy, identity, parentage and children's rights - through the eyes of a child', *Family Court Review* 2021, p. 121-130, nr. 59, afl. 1.

Ilioi e.a. 2017

E. Ilioi, L. Blake, V. Jadvá, G. Roman & S. Golombok, 'The role of age of disclosure of biological origins in the psychological wellbeing of adolescents conceived by reproductive donation: a longitudinal study from age 1 to age 14', *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 2017, afl. 3, p. 315-324.

Jadvá e.a. 2012

V. Jadvá, L. Blake, P. Casey & S. Golombok, 'Surrogacy families 10 years on: relationship with the surrogate, decisions over disclosure and children's understanding of their surrogacy origins', *Human Reproduction* 2012, p. 3008-3014, nr. 27, afl. 10.

Kuijper 2014

P.A.W. Kuijper, *Een nieuwe visie op de afstamming. Is het ontstaan van een kind een actief of passief proces?*, Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer 2014.

Liefwaard 2016

T. Liefwaard, 'Het belang van het kind en de hooggespannen verwachtingen van het IVRK: pleidooi voor een kinderrechtenbenadering', in: T. Liefwaard, K.E. Hepping, S.E. Rap, J.I. Huijter (red.), *De*

pedagogische benadering van de jeugdrechtspleging. Liber Amicorum Prof. Dr. Ido Weijers, Den Haag: Boom Criminologie 2016, p. 25-35.

NeJaime 2020

D. NeJaime, 'The Constitution of Parenthood', *Stanford Law Review* 2020, p. 261-380, nr. 72, afl. 2.

Nuytinck 2020

A.J.M. Nuytinck, 'Concept-wetsvoorstel Wet Kind, draagmoederschap en afstamming en concept-wetsvoorstel Wet deelgezag', *WPNR* 2020, p. 492-497, nr. 7290.

Pieters 2024

I.J. Pieters, 'Kroniek Afstammingsrecht en Adoptie', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2024, p. 321-334, afl. 2024/59.

Pieters 2025

I.J. Pieters, 'Kroniek Afstammingsrecht en Adoptie', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2025, p. 409-422, afl. 2025/70.

L. De Proost, L. van Rijn-van Gelderen & K. van der Zon 2026

L. De Proost, L. van Rijn-van Gelderen & K. van der Zon, *Wetenschapstoets van voorgenomen beleid Wet Kind, draagmoederschap en afstamming (36390)*, Den Haag: Parlement & Wetenschap 2026.

Punselie 2020

E.C.C. Punselie, 'Een kindje van de ooievaar? Over draagmoederschap: heden en toekomst', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2020, p. 41-47, afl. 2020/11.

Raad van State 2021

Raad van State, *Advies over het voorstel van wet tot wijziging van Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de introductie van met name een regeling voor draagmoederschap en een versterking van het recht van het kind op afstammingsinformatie (Wet Kind, draagmoederschap en afstamming)*, 's-Gravenhage, 2 juni 2021.

Schrama 2019

W.M. Schrama, 'Het recht op afstammingsinformatie in draagmoederschapszaken', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, 2019/50, p.224-230.

Shanley 2001

M. Shanley, *Making babies, making families: what matters most in an age of reproductive technologies, surrogacy, adoption, and same-sex and unwed parents*, Boston: Beacon Press 2001.

Staatscommissie Herijking Ouderschap 2016

Rapport van de Staatscommissie Herijking ouderschap 'Kind en ouders in de 21ste eeuw', Den Haag: Staatscommissie Herijking ouderschap, 2016.

Steinbock 2006

B. Steinbock, 'Defining Parenthood', in: M. Freeman (red.), *Children's Health and Children's Rights*, Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers 2006, p. 311-334.

Tobin & Todres 2019

J. Tobin, J. Todres, 'Article 8. The Right to Preservation of a Child's Identity', in: J. Tobin (red.), *The UN Convention on the Rights of the Child: A Commentary*, Oxford: Oxford University Press 2019, p. 281-306.

Tobin & Varadan 2019

J. Tobin, S. Varadan, 'Article 5. The Right to Parental Direction and Guidance Consistent with a Child's Evolving Capacities' in: J. Tobin (red.), *The UN Convention on the Rights of the Child: A Commentary*, Oxford: Oxford University Press 2019, p. 159-185.

Türkelli, Vandenhole & Lembrechts 2021

G.E. Türkelli, W. VandenHole, S. Lembrechts, 'Children's Rights: A Commentary on the Convention on the Rights of the Child and its Protocols', Second Edition, Cambridge: Edward Elgar Publishing 2021, p. 113-124.

Van Raak-Kuiper 2007

J.A.E. van Raak-Kuiper, 'Koekoekskinderen en het recht op afstammingsinformatie' (diss. Tilburg) 2007.

Van der Storm & Mosk 2021

N. van der Storm & M.Q.M Mosk, 'Licht aan het einde van de tunnel voor wensouders?', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2021, p. 16-21, afl. 2021/1.

Vonk 2022

M. Vonk, 'Hoeveel ouders mag, kan en wil je hebben?', *Tijdschrift voor Privaatrecht* 2022, p. 1023-1047, nr. 59, afl. 3.

Wade 2017

K. Wade, 'The regulation of surrogacy: a children's rights perspective', *Child and Family Law Quarterly* 2017/29, nr. 2, p. 113-131, Advanced online publication p.11-16.

Wells-Greco 2025

M. Wells-Greco, 'Surrogacy and identity: moving beyond genetics?', in: M. Freeman, N. Taylor (red.), *Children's Right to Identity, Selfhood and International Family Law*, Northampton: Edward Elgar Publishing 2025, p. 110-127.

Ziemele 2007

I. Ziemele, 'Article 7 The Right to Birth Registration, Name and Nationality, and the Right to Know and Be Cared for by Parents', in: A. Alen, J. Van de Lanotte, E. Verhellen, F. Ang, E. Berghmans, (red.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2007.

Van der Zon 2024

K.A.M. van der Zon, 'Internationale draagmoederovereenkomst; de rechtbank wordt voor een voldongen feit geplaatst en ziet zich genooddaakt adoptie van de kinderen toe te staan' (annotatie), *Jurisprudentie Personen- en Familierecht* 2024, p. 802-813.

Van der Zon & Smeets 2024

K.A.M. van der Zon & D.J.H. Smeets, 'Het Gedragen kind. Prevalentie en Praktijk van Draagmoederschap in Nederland', Universiteit Leiden 2024, WODC Rapport 3357.

Van der Zon & Smeets 2025

K.A.M. van der Zon & D.J.H. Smeets, 'Een vroege rechterlijke toets bij draagmoederschap. Voorkomen is beter dan genezen? Reflecties vanuit het onderzoek 'Het Gedragen Kind'', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2025/49, p.1-10.

Krantenartikelen

Van Rompu 2026

M. van Rompu, 'Rechters slaan alarm: 'Draagmoederschap dreigt het nieuwe adoptieschandaal te worden.', *Volkskrant* 24-03-2026.

Jurisprudentie

Hoge Raad 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:452

Rechtbank Den Haag 27 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:7676

Rechtbank Den Haag 17 december 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:13950

Rechtbank Den Haag 17 december 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:13949

Parket bij de Hoge Raad 8 februari 2022, ECLI:NL:PHR:2022:460

Rechtbank Den Haag 7 maart 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:3180

Rechtbank Rotterdam 11 maart 2024, ECLI:NL:RBROT:2024:2263

Rechtbank Den Haag 6 februari 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:3735

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 30 april 2025, ECLI:NL:RBZWB:2025:2703

Rechtbank Den Haag 12 augustus 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:15319

Rechtbank Amsterdam 21 januari 2026, ECLI:NL:RBAMS:2026:303

Parket bij de Hoge Raad 22 mei 2026, ECLI:NL:PHR:2026:511, concl. A-G L.M. Coenraad

Parlementaire documentatie

Kamerstukken

Kamerstukken II, 1992/93, 22 855 (R1451), nr. 3. (Memorie van Toelichting)

Kamerstukken II, 2022/23, 36390, nr. 2. (Voorstel van wet)

Kamerstukken II, 2022/23, 36390, nr. 3. (Memorie van Toelichting)

Kamerstukken II 2022/23, 36390, nr. 4. (Advies afdeling advisering Raad van State en nader rapport)

Kamerstukken II, 2025/26, 36390, nr. 3. (Memorie van Toelichting)

Aanhangsel Handelingen II 2025/26, nr. 1948, (Vragen van de leden Bikker, Diederik van Dijk en Keijzer)

Aanhangsel Handelingen II 2025/26, nr. 2026Z02612, (Antwoorden op vragen van het lid Vliegthart over wereldwijde handel in donorzaad).

General Comments van het VN-Kinderrechtencomité

VN-Kinderrechtencomité 2013

Comité inzake de Rechten van het Kind, *General Comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*, UN Doc CRC/C/GC/14, 29 mei 2013.